

SKELLEFTEÅ

med NORSJÖ kapell och YTTERSTFORS bruksförsamling.
(Västerbotten.)

Sockennamnet framträder första gången i en handling från 1327 (DS 4, n. 2606), hvilken berör den kort förut igångsatta kolonisationen af det norrbottniska kustlandet mellan *Skeldepth* och Ulu. Att Skellefteå satts som ena gränspunkten för det område, som af regeringen fritt uppläts åt nybyggare, tyder på, att orten vid denna tid utgjorde den nordligaste platsen för en fast och mer samlad bebyggelse på svenska sidan af Bottenviken. Då samfundsbildningen här uppe i regel torde gått hand i hand med införandet af kyrklig organisation, är det icke osannolikt, att Skellefteå kanske redan på 1320-talet fått öfvertaga rollen att vara ärkestiftets nordligaste pastorat, hvilken år 1314 innehades af Bygdeå, att döma af det då upprättade uppbörsregistret öfver den s. k. Sexårgården (DS 4, n. 1946). Det tillägg, som gjorts till denna längd *Skellopt cum capella Löfangr 1 mark 1 sol.*, förskrifver sig sannolikt från medlet af 1300-talet och röjer ett tidigt inträdande behof af annexbildning. Löfånger afgick redan i början af 1400-talet såsom egen församling (se inledning till *Löfånger*), ehuru visserligen dess rökantal 20 var obetydligt i förhållande till *Skeletta*, som vid samma tid räknade 60.¹ Båda socknarna ingingo i den norrlandska förläning, hvilken ärkebiskop Jacob Ulfsson den 20 aug. 1482 mottog af riksstyrelsen.

Nästa utbrytning inträffade 1606, då *Burträsk* afskiljdes från Skellefteå område jämte något tillskott af byar från Löfånger och Bygdeå socknar. (Se inledn. till *Burträsk*.) Sedan dröjde det till långt fram på 1800-talet, innan nya afsöndringar kommo till stånd. Väl hade ärkebiskop Laurentius Paulinus Gothus år 1642 meddelat tillåtelse att anlägga ett kapell vid *Åby* i nuvarande Byske socken, men detta kapell ledde ej till någon fortsatt församlingsbildning. Det år 1811 inrättade kapellaget i *Norsjö* tillerkändes 8 okt. 1823 pastoratsrätt och skiljasmässan försiggick 1834 (se inledn. till *Norsjö* och *Jörn*). *Byske* afskiljdes genom löneregleringsresolutionen 20 dec. 1867, och utbrytningen gick i verkställighet år 1875 (se inledn. till *Byske*). Hemställan om ytterligare uppdelning af den alltjämt oproporionerligt omfattande och folkrika moderförsamlingen gjordes 13 juni 1900, men afslogs af K. M:jt 13 mars 1903 med anmaning att inkomma med nya förslag, hvilka omsider resulterade i afskiljande af *Skellefteå stad*² från och med 1913 och *Bureå* församling från 1918 till själfständiga pastorat i kraft af kgl. bref 22 nov. 1912. Slutligen kan nämnas, att arbetet med en ny församlings utbrytning med kyrkobyggnad i *Kåge* för närvarande pågår och skall vara fullbordadt senast 1 maj 1927. Vid *Ytterstfors* bruk byggdes en särskild brukskyrka, som invigdes 1838; mellan åren 1838-66 var egen brukspredikant där anställd.

Om de äldsta kyrkliga förhållandena i Skellefteå äger man en jämförelsevis god kännedom förnämligast tack vare de värdefulla anteckningar rörande kyrkornas historia och inventarier, biskopsvisitationer m. m., hvilka infördes i en kyrkbok af en för historiska häfder intresserad och vaken khde på 1500-talet, och efter en afskrift

---

¹ *Styffe*, Skandinavien under unionstiden. Uppl. 3, s. 398.

² Staden anlades enl. kgl. bref 20 dec. 1844 på Norrböle bys ägor.

finnas tryckta i Handlingar rör. Skandinav. Hist. B. 17 s. 46 (1832).¹ Förteckningen öfver visitationerna börjar med ärkeb. Birger Gregerssons 2 sept. 1374. Hans efterträdare ärkebiskop Henrik Karlsson var här 18 juni 1386 och invigde en träkyrka, tydligen icke den första sockenkyrkan, som väl varit ett mera oansenligt kapell. Den 15 maj 1445 visiterades församlingen af ärkebiskop Nils Ragvaldsson. Då ärkebiskop Jacob Ulfsson 9 juli 1472 här höll sin första visitation, invigde han åtskilliga helgonbilder, näml. S:t Eriks, S:t Olofs, S:t Michaels och S:t Johannis beläten samt Johannis hufvud på ett fat. Åtskilliga af dem finnas ännu i behåll (se nedan). Äntligen kom den tid, då församlingen fick råd att uppföra en solidare tempelbyggnad, och 1485 lades grunden till den stenkyrka², som 19 febr. 1507 invigdes af ärkebiskop Jacob Ulfsson och helgades åt Johannes döparen. Hon var 70½ aln. lång, 25½ aln. bred med rektangulär grundplan. Sakristian låg vid norra långväggen nära koret, år 1603 tillkom ett vapenhus på södra långsidan. År 1544 funnos kvar från katolska tiden utom högaltaret icke mindre än 8 sidoaltaren, näml.: Vårfru-, Helgakors-, S:t Johannes-, S:t Andreas-, S:t-Olofs-, S:t Eriks-, S:t Örjans och S:t Katarinas altaren, samtliga prydda med täcken af gullskinn och svarta eller röda väfnader. Kyrkan var äfven rik på altarkärl, ty kon. Gustaf anammade år 1548 af Skellefteå socken i silfverskatt: ett förgylt monstrantz, wog 7 löd.mark 1 lod 3 kvintin, ett litet monstrantz, förgylt 1 löd.mk 12 lod, en kalk, något förgylt, wog 1 löd.mark ½ lod, en kalk något förgylt, wog 12 lod och 1 kvintin, 2 patener litet förgylte, woge 9 lod. Kyrkan visade sig snart vara i behof af en grundligare reparation, och som understöd härtill beviljade kon. Gustaf 2 jan. 1548 tredjedelen af korntionden från föregående år. (KGR.) Restaureringen gick bl. a. ut på förstärkning af gaflarne, hvarför två sträpelare uppmurades å östra sidan år 1550 och följande år äfvenledes två på västra sidan. De förra måste 1644 nedrifvas och ersättas med nya, enär östra gafveln började ge sig utåt. Det i anledning häraf remnade hvalfvet, som hotade att instörta, måste slås om. År 1747 förstärktes väggar och hvalf med järnband. Gammalt tillbaka fanns en murad predikstol med uppgång genom en pelare. En predikstol af trä anskaffades 1556 och målades 1559, men öfverläts till Åby kapell, sedan kyrkan år 1648 fått en ny, bekostad af landshöfding Frans Krusebjörn. Delvis med användning af de medeltida bilderna fick kyrkan 1752 en ny altaruppsats, anordnad af modellören J. Hultman.

Med församlingens starka tillväxt gjorde sig behofvet af en rymligare kyrka alltmera kännbart. Ritningarna till den nuvarande landskyrkan, en af de ståtligaste i Norrland, fastställes 1793 och invigningen ägde rum 1800. Hon är byggd i korsform, 80 aln. i norr-söder, 70 aln. i öster-väster. Partier af den gamla kyrkan ingå i den nya dels i östra korsarmen, dels i sakristian. Tornet, som hvilar på en takplattform, flankeras, liksom hufvudingångarna, af pelare och pilastrar. Byggnaden undergick 1914-16 en kostsam restaurering (75,000 kr.), hvarvid altaret, som förut hade sin plats vid hörnet mellan södra och östra korsarmen, flyttades in i den senare, hvars ingångsport fördenskull igenmurades. Här uppställdes ett väl bibehållet gammalt altarskåp, utgånget från Herman Rodes verkstad i Lübeck vid 1400-talets slut. Den förra altartaflan, föreställande Kristi himmelfärd och målad af C. Th. Staaff 1851,

¹ Prosten d:r P. Högström hade tidigare vid utgifvandet af sitt Tal wid invigningen af en ny altartafla uti Skellefteå 1753 publicerat dessa anteckningar, tillökta med värdefulla notiser af hans egen hand.

² »För slätta muren gafs murmästaren 250 mark, item för rosten 24 mark.»

sitter kvar på sin gamla plats. Några af kyrkans medeltida skulpturer äro bibehållna, såsom en madonna från 1200-talet, ett krucifix samt Johannes Döparens hufvud m. fl.; en del äro deponerade i Hsands museum. Anmärkningsvärd är vidare den serie oljefärgsporträtt af församlingens kyrkoherdar ända sedan 1600-talets slut, som pryder sakristian.

Under medeltiden fanns i socknen ett gille, hvars gillestuga låg i Bure by på Klosterholmen i Bure älf och med orätt blifvit betecknad som kloster. Vid gilletts upplösning mottog Skellefteå kyrka 1554 en hop ljusstakar af metall, som kom till användning vid gjutningen af en klocka. Den större klockan göts 1585 hos mästern Matts Benningh i Lübeck och omgöts 1783 och 1787, den mindre klockan, gjuten 1607, omgöts 1787 och 1822.

Åby kapell, där gudstjänst skulle hållas 1 gång i månaden, byggdes på 1640-talet, mistade 1741 taket under en storm och fick sedan förfalla. Rester däraf funnos å platsen ännu på 1870-talet.

På *Rönnskär* och *Skötgrundet* ha sedan länge funnits fiskarekapell och 1912 invigdes ett kapell i *Ursviken*.

Kyrkan i *Skellefteå stadsförsamling* är för närvarande (1926) under byggnad; kyrkan i *Bureå* är uppförd efter ritning af arkitekt Fr. Falkenberg.

[Litt.: P. Högstrom, Tal wid en ny förfärdigad altare-taflas invigning uti Skellefte kyrka ... den 11 Sept. år 1752. Sthm 1753. - Handl. rör Skandinav. hist. D. 17, ib. 1832. - Emil Lindgren, Spår av katolsk kultur i Skellefteåbygden (i Från bygd och vildmark 1925, s. 92 m. afbildn.). - Exteriör af Skellefteå kyrka (i samma arb. 1920, s. 9). - Rörande kyrkliga tillståndet: I. Grape, Upplysningar rör. det s. k. Läsare-sällskapet... förnämligast i Skellefteå. Hsand 1821. - J. Widén, Bidrag till kännedomen om Läsare-sällskapet i Skellefteå. S:vall 1855. - C. Edquist, Läseriet i Skelleftebygden under 1800-talet. Sthm 1917.]

KYRKOHERDAR.

1. Dominus **Johannes** de Skælløpt [1374], rector ecclesie, var närvarande, då ärkebiskop Birger i byn Pyrte i Piteå. s:n 1 aug. 1374 genom sin notarie upptog vittnesmål om Upsala stifts nordliga gräns. På nedresan visiterade ärkebiskopen 2 sept. äfven Skellefteå församling.¹

2. Dominus **Gunnarus** in Skälläfte [1433] blef samma år intagen i Helga Lekamens gillet i Sthm.

Herr *Paul aff Skæliptom*, som år 1451 upptages såsom frater in extremis i Helga Lekamens gillet, kan möjligen varit khde i Skellefteå.

3. Dominus **Andreas** [1499-1506], khde och prost. I sistnämnda egenskap insände han år 1499 till Upsala domkapitel 5 mark, utgörande afgifter af de personer i hans prosteri, hvilka efter föregående penitens ånyo fått tillträde till mässa och nattvard. Han köpte år 1500 ett hemman

¹ *Peringskiöld*, Monumenta Uplandica s. 4; Handl. rör Skandin. hist. 17, s. 54.

i Storkåge af hustru Gunborg, änka efter Lars Botnekarl, för 70 Stockholmska mark, hvarå han erhöill ett på Stockholms rådstuga utfärdadt kvitto, dat. månd. eft. hel. Erasmi dag (9 juni) 1505. Prosten hade med Gölug en frillodotter Malin, g. m. Anders Jakobsson af Bure, hvilken med henne bekom samma hemman, och denna aflåtelse blef vidare bekräftad, då ärkebiskop Jacob Ulfsson vid sin visitation i Skellefteå 28 febr. 1507 med dispens från kanoniska lagen och mot erlagd godtgörelse förklarade henne i okvaldt åtnjutande af samma arf efter sin redan aflidne fader.¹ Åtta dagar förut hade den nybyggda stenkyrkan i Skellefteå, på hvilken arbetats i 22 år, blifvit af ärkebiskopen 19 febr. 1507 invigd till Johannes Döparens ära. I anledning här af flyttades kyrkmässodagen till dagen näst före midsommardagen. Så sent som år 1509 mottog Upsala domkyrka i testamente efter herr Anders 1 t:na lax och 8 timmer gråskinn.

4. Dominus **Laurentius** in Skellata [-1512] var död 1512. Hans dödsfall notifierades vid synodalmötet i Upsala sommaren 1513. Enl. Stockholms stads tänkebok 1511-14 antvordade två af stadsens borgare från sig 70 mark, som de voro framlidne herr Lars gäldskyldige. Han synes ha varit född i Rogsta s:n i Hälsingland; där bodde hans arfvingar, bland dem hans systrar Karin i Lönninge och Sigrid i Åkre, och hans broder Erik Helsingh var en af hans testamentsexekutorer. Utöfver ofvannämnda penningssumma fanns ett belopp å 20 öre, hvilket arfvingarna utgåfvo till själågagn »för her Larens själ». (*Nordlander*, Norrl. handl. 6, s. 309.)

5. **Johan Petri** (1512-30) tillträdde Skellefteå pastorat 1512. Han och en Olaff Clemetzson, hvilka år 1525 innehade kungsfisket (d. v. s. Bomansfors eller Krångefors) i värjo, klagade att grannarna olagligen igenbyggt fisket, hvarför kon. Gustaf I i bref 27 april s. å. befaller fogden i Norrbotten Jöran Helsing se till, »att förenämnde Olaff Clemetzson och her Joon ingen del skeer mera en som laghen uthvisa». (KGR 2, s. 104.) År 1527 är han prost och insänder votum Olai med 13 mark 1 örtug till domkapitlet. Detta meddelar honom i bref, dat. midfastotorsdagen 1529, hvad som förhandlats vid Örebro möte, näml. att klerkeriet skulle enligt uppgjord taxa skjuta ihop en hjälp i silfver till Hans Nåde, och beder prosten att han, hvad på honom ankommer, ville så skicka sig, »att j heller ære the förste en the sisthe som thet redhelige wtgöra». Vid Olofsmässotiden 1530 blef han rifven af en björn vid Kallalax i Lula socken, fördes hem och blef här död och begrafven. Af hans kvarlåtenskap levererades

¹ Orig. brefvet i UB, aftryckt i *J. H. Schröders* disp. De cælibatu clericorum in ecclesia Svecana. Ups. 1845.

i okt. s. å. en silfverkanna om 3 löd. mk till Kungl. skattkammaren (KGR 7, s. 184). Bland andra herr Johans ägodelar nämnes äfven »all then klädning (väggbonader), som i Herrestugan var». Han var broder till khden Nicolaus Petri i Nordingrå n. 7.

6. Her **Björn (Bero)** (1530-41), förut prebendarie i Sthm, hitkom som khde vid helgonamessotid (nov.) 1530. Under hans tid förstördes Skellefteå prästgård af vådeld 27 sept. 1531. Församlingen visiterades 1534 af ärkebiskopen Laurentius Petri, som påbjöd, att de katolska kyrko-bruken småningom skulle aflysas. Första försöket gjordes juldagen 1536 i Skellefteå kyrka, då mässan lästes på svenska och »war icke mycket wälkommen», såsom khden Andreas Olai, då kapellan, antecknat i kyrkboken. Khde Björn, som i sin kapellan funnit ett starkt stöd för sin reformatoriska verksamhet, var prost öfver södra prosteriet 1539 och gjorde räkenskap för sakörespgr, biskops- och kyrkotionden. Han afled tempore nativitatis Mariæ (8 sept.) 1541.

Enl. Buræiska släktregistret hade han en dotter, g. m. Anders Mosesson i Bure.

7. **Ericus Svenonis Hjort** (1541-44) var säkerligen den herr Erik Svenonis, som år 1529 förekommer som predikare i Sthm, under det herr Hans Nicolai var hufvudstadens khde. (Ol. Petri tänkebok p. 443.) Såsom hofpredikant hos kon. Gustaf 1540 bekom han enl. Kungl. klädeskammarens räkenskaper 9½ aln. svart kläde äfvensom en blå klädning. Han utnämndes till khde i Skellefteå och hitkom 1541, var tillika prost i södra prosteriet 1542 och 43. Det heter, att folket tyckte ej stort om honom, emedan han afskaffade den latinska mässan. Om hösten 1543 for han söderut och blef kvar där öfver vintern. Utnämndes 26 febr. 1544 till ordinarius i Skara eller superint. öfver Västergötland, Värmland och Dal och erhöll s. d. skyddsbref för sig med hustru och barn, hjon, gods och ägodelar samt till underhåll Brynolffzboda (Brunsbo) gård, den gamla biskopsgården, jämte biskopstionden af 5 härader i Västergötland. I maj s. å. får han konungens befallning att från Skara skola uppsända ett par unga skickliga personer för att tjänstgöra vid kungliga kansliet.¹ Han afled redan i Dymbelveckan (påsktiden) år 1545. Kon. Gustaf erkänner sig 21 mars s. å. efter honom bekommit en förgyld kalk med patén, vä-gande 3 löd. mk 7 lod.

8. **Andreas Olai** (1544-69), f. 3 mars 1512 i Upsala; fadern Olof Timmerman bodde där på Tofvan.² Sonen blef kapellan i Skellefteå 1531,

¹ P. *Thyselius*, Handl. till Sv. reformat.- och kyrkohist. under kon. Gustaf I, D. 2, s. 199, 222.

² Tofvan utgjorde norra delen af dåv. Svartbäcksröten, där ett kvarter ännu bär detta namn.

khde i Helga Trefaldighetsförs. i Upsala 1540 samt återkom slutligen till Skellefteå ss. khde 1544 och anammade gället 15 april. Hans första åtgärd blef att söka få reda i kyrkoräkenskaperna, som efter företrädarens afresa icke skötts som sig bort. De anteckningar härom, han införde i Skellefteå kyrkobok, liksom de många uppgifterna rörande kyrkliga förhållanden i socknen och minnesvärda händelser i riket äro af stort både lokal- och allmänhistoriskt värde (jfr inledn.).¹ Om det motstånd den nya kyrkoordningen väckte i församlingen berättar han, att då han som kapellan mid-sommardagen 1540 första gången skulle hålla aftonsångspredikan, var det ett sådant buller i kyrkan, att han fick stå en rund halftimme på predikstolen, innan han kom till att predika, ty »the sade mig up i öghone vara galnan, ty ville iag predika om afftonen». Sedan blef det ingen aftonsång under 5 års tid. År 1544 afsänder herr Anders med Simon Skrifvare till Sthm 6 t:r lax från konungens eget fiske Bomansfors och 1553 utgaf han till den s. k. Salahjälpen 2 t:r smör och i sängklädväg 1 reckebolster, 1 hufvudbolster, 1 vepa och 1 björnskinnsfäll, samt i hjälpskatt till engelska resan 1560 20 lod silfver. Bland ytterligare pålagor nämnes 1563 brudskatten vid prinsessan Annas förmålning, till hvilken hvar präst skulle bidraga med hvar tionde penning af tionde och uppbörd, dock icke prästbordet. Som khdens utlaga härvid belöpte sig till 112 mk 6 öre, kan man sålunda beräkna, att hans årsinkomst utom prästbordet varit 1127 mk 4 öre. Under hans tid höll superintendenten i Gefle herr Nils 1 maj 1559 visitation här i Skellefteå. År 1553 var prästens afvel i åker 10 pd, hemäng 40 lass, kor 40, utäng: af Anteholmen 10 lass, Åviken 6, Tufvan 2, Smedsmyran 3, Kågeholm 2, Stemesgården 2, allt lass. Då riksantikvariern Johan Buræus år 1600-01 företog sin norrländska resa, synes han ha gjort sig särdeles väl underrättad om denne sin morfaders, khde Anders' förhållanden och skref bland annat i sin anteckningsbok: »Morfar var svåra yr, medhan han var ung och var kapellan i Skeletta, men sedhan när han var kyrkeherre, var han svåra alvarsam, gifmild, gaf allom gestom nogh hvar sit stop, men siälf drak han intet. Mormor har varit svåra gifmild, och hadhe ett godt namn bådhä. - Morfar gik ofta utom porten i Skellet och satte sigh på bänken och vente efter främmande til at härbärgha och somt för tijdhender skull. - Morfar var myckit sträng med Laghen, thet tyktes honom ångra, när han skulle döo. Han sparde inthet läta hengia tiuvarna, en gång hängdes på Tiufholman, i Skelleftå ligger, 3 tiufwar.» Bland prosten Anders Olai syskon nämnas khden Laurentius Olai i Willberga, Per Olsson, kon. Erik XIV:s hofskräddare i Sthm, Nils, död i Skellefteå 1549 och Cecilia, Jon Skinnares hustru på Tofvan. Afled 3 mars 1569.

---

¹ Handl. rör Skandinav. hist., D. 17, s. 54 ff.

G. m. *Anna Andersdotter Burea*, dotter af underlagman Anders Jacobsson af Bure i Kåge och dotterdotter till khden i Skellefteå Andreas, n. 3. Genom henne erhöill mannen och en Per Thomasson i Kåge det gamla Kågehemmanet.¹ Prostinnan afled 30 apr. 1583.

Barn: *Karin*, d. ogift; *Brita*, f. 5/10 1538, g. 1) m. khden Matz i Erentuna, 2) m. khden Michel i Skånella, d. 1565; *Malin*, f. 29/1 1541 i Upsala, g. 1) 17/11 1555 m. Thomas Matthiæ, khde i Åkerby, 2) 1570 m. khden Olaus Jonæ i Wasunda, d. 27/9 1580; *Daniel*, f. 9/12 1544, kansliskrifvare; *Olaus*, f. 18/5 1546, d. 20/9 1569; *Dordi*, f. 31/5 1548, g. m. khden Peder i Almunge, d. 1591 efter jul; *Elisabeth*, f. 6/9 1549, g. 1570 m. khden Engelbert Larsson Bure, sist i N. Luleå, d. i Själevad 9/10 1597; *Anders* f. 14/8 1551, syssloman i Upsala, d. 1589; *Sara*, f. 1554, g. m. herr Oluf i Harbo i Hälsingland, d. 20/4 1597; *Nils* i Kåge, f. 1557, d. 1597 eller 98.

9. **Erik Laurentii** (1569-84), förut kungl. hofpredikant, tillträdde Skellefteå pastorat hösten 1569, då företrädarens änka 4 aug. s. å. levererade inventarier till socknens sexmän, emedan herr Erik ännu icke anländt från Sthm. Inventariet utgjorde 12 kor, 1 tjur, 12 får, 12 getter, 4 gamla och 4 unga svin, 1 häst, 2 skjut (ston) m. m. Vid taxeringen för Älfsborgs lösen 1571 uppgaf han följande löseegendom: Guld 4 ringar, 2 om 4 ungerska gyllen och 2 om 3 renska gyllen, 2 st. Kgl. Maj:ts gyllen om 16 mk; silfver 60 lod, pgr 100 mk, tenn ½ pund, koppar 1 pd, 16 kor och 10 kvigor, 20 getter, 16 får, 8 svin, 4 hästar för 70 mk, 2 ston för 20 mk, löper i pgr 748 mk, och erlade sin tiondedel. Ägde ett hus i Östra stads-kvarteret i Sthm 1582 (UB, W 1064). Förestod församlingen till år 1584, då han blef khde i *Umeå*, se där vidare.

10. **Gerhard Jonæ** (1584-1623), enligt uppgift född af lappska föräldrar, upptagen af en pastor i Piteå och uppfostrad tillsammans med hans söner. Under de liturgiska oroligheterna synes han någon tid uppehållit sig i hertig Carls furstendöme och utnämndes sedan till kon. Johan III:s hofpredikant. Vid denna tid lär hans moder ännu varit i lifvet och vårdades med mycken vörndnad i hans hus. Såsom utn. khde i Skellefteå var han i febr. 1584 jämte khdarne Joen i Bygdeå och Erik i Umeå närvarande vid drottning Catharina Jagellonicas ståtliga begrafning² samt befriades från den utgående kostgården. Genom särskildt kgl. bref 19 juni 1584 erhöill han frihet från taxen, borgläger och gårdar för två år (KA). Herr Gerdt synes varit särskildt gynnad af konungen, ty 6 dec.

¹ Påfvel skrifvare, borgare i Sthm och hustru Gunborgs son, ville år 1550 återbördä detta hemman, som genom arf tillfallit ofvanstående, men de löste det till sig för 50 timmer gråverk, hvarje timmer beräknadt till 2 mark, och de gáfvo honom dessutom 2 klippare, hvardera värd 14 mark (pgtbr. i UB 29/7 1550).

² Jfr *Peringskiöld*, Monum. Uplandica, 2, p. 70 etc.

1591 fick han äfven sitt hemman i Ursviken fritt från alla utlagor. Men sedan kom omslaget: han undertecknar Upsala mötes beslut 1593, och nu heter det i Upsala domkapitels protokoll 28 juni s. å.: »Ex citatione capituli var tilstedes D. Gerardus in Skellefta och publice blef tiltalat om thet ärendet, han skulle hafua varit skyldt för, medan han war i furstendömet. Wardt så beslutet, at han sin defension, som han wille giöra, therpå skulle senda i furstendömet til Hans F. N. Hertig Carl och fly sig ytermera bewis om han therföre kunne giöra sig frij. Ty ingen i Capitlet wiste något om hans sak, honom til att förelägga annat ähn thet the publice hörde aff Hans F. N. Hertig Carl i Stocholm.» Hvad som lagts honom till last nämnes ej, och han har väl kunnat vederlägga anklagelsen, enär han behöll sitt ämbete. Han underskref prästerskapets försäkran 19 febr. 1594, var deputerad vid riksdagen 1598, hvars beslut han 20 febr. undertecknat, likasom ock riksdagsbeslutet 18 mars 1607. Under hans tid visiterades församlingen sommaren 1585 af ärkebiskop Andreas Laurentii och 1 maj 1616 af ärkeb. Petrus Kenicius. Afled 1623, sedan han innehaft pastoratet i nära 40 år. I testamente efter honom gafs 20 daler till kyrkan. »Bodde på Gran nedom Bergsholmen, som nu är öfverväxt med skog, hvaraf sonen antog tillnamnet.» (*P. Högström 1753.*)

G. 1) m. *Elsa*, med hvilken han ej hade några barn;

2) m. *Brita Andersdotter Grubb*, dotter till prosten Andreas P. Grubb i Luleå.¹ Änkan lefde 1625, sannolikt omgift m. borgmäst. i Torneå, König Pehrsson, en son till ärkebisk. Kenicius.

Af barnen: *Brita*; *Karin*, g. m. efterträdaren khde N. Martini; *Christina*; *Gerhard*, 2:dre kapellan i Skellefteå, se nedan; *Johan*, adlad *Graan* 1 nov. 1645, fil. mag., juris d:r, landshöfding öfver Öster- och Västerbotten, d. 1679, begr. i Kils kyrka, Nerike; säges vara den ende af lappextraktion, som fått inträde på Sveriges riddarhus.

11. **Nicolaus Martini** (1625-50), f. i Västerbotten, troligen son till komm. i Piteå Martinus Nicolai. År 1611 upptages han i Upsala univ. matrikel ss. *politices classi adscriptus*, var sacellan och predikant i Piteå 1616-21 och kallas 1623 komm. i Skellefteå. År 1625 16 sept. mottog herr Nicolaus Martini ss. khde här prästgårdens inventarium af sin svärmoder, sal. herr Gerdts efterlefverska. Vid ärkebiskopsvalet 15 jan. 1647 afgaf han sin röst på Lenæus, och afled enl. grafstenens uppgift

¹ Makarnes grafsten, anskaffad före mannens död, bar inskriften: »Jesus Christus är vår rättfärdighet, lif og salighet. Og ehvad vi lefve eller dö, höre vi honom til og altid förwente Hans herrlighets uppenbarelse. Tå skal han gifva oss ett herligit rike og ena himmelska krono og få så frögdas med honom förutom ända. Gerdt Jonsson. Brita Andersdotter. (T.)

år 1650. Ägde hemmanet Lund i socknen. Hans änka skänkte 1652 till Skellefteå kyrka 50 lod silfver, kyrkan lade själf till 50 lod, och däraf förfärdigades en silfverkanna till gudstjänstens behof. Under denna khdes tid visiterades församlingen 1642 af ärkebiskop Laur. Paulinus, som anbefalldes uppbyggandet af ett kapell vid Åby i socknens norra del.

G. 1) m. *Karin Gertsdotter*, dotter till företrädaren, d. 1638;

2) m. *Magdalena Plantin*, dotter till prosten Olaus Njurenus i Umeå; hon lefde ännu 1657.

Barn: *Olof Lundelius*, stud. 1660, regem. pastor vid Svante Banérs regem. 1665, d. 1670; *Nicolaus Lundell*, stud. 1664: regem. officer, d. i Sthm 1672; *Magdalena*, f. 1643, g. m. prosten Jac. Eurenus i Nora; *Martin Lundell*, f. 1646, khde i Sunne; *Marina*, g. m. khden n. 8 i N.-Kalix L. L. Calicius.

Under vakansen tjänstgjorde *Nicolaus Andreæ Pitensis* här som vice pastor 1651-52. Han var gift m. dottern till khden i Piteå J. Hossius.

12. Mag. **Petrus Jonæ Linnerius** (1652-56), f. i Hsand 1616 eller 17, son af prosten och khden därst. Jonas Linnerius. Stud. i Upsala 28 maj 1632, höll där på Gustavianska auditoriet ett offentligt latinskt tal 31 maj 1640, promov. fil. mag. 1647. På grund af sina vackra studier och för att vara sin moder till hjälp förordnad till rektor i Hsands skola 16 sept. 1646, tilltr. 1647; utn. lektor i gymnasiet och dess rektor läsåret 1651; erhöill af drott. Christina fullmakt som khde i Skellefteå pastorat 31 juli 1650, introducerades i febr. 1651 och tilltr. 11 juli 1652, då hans svägerska Malin Plantin öfverlämnade inventarierna. Blef ej långlifvad, ty redan 27 okt. 1656 afled han, efterlämnande änka och 4 barn.¹

G. 11/2 1650 m. *Margareta Plantin*, syster till företrädarens hustru. Genom kungl. bref 7/9 1664 skulle hon åtnjuta 6 t:r spl årl. under sin lifstid. Hon gifte om sig m. khden Ol. Anzenius i Anundsjö i hans 3. gifte; d. där 1701.

Barn: *Olof*, f. 1651, khde i Umeå; *Jonas*, f. i Skellefteå 2/3 1653, inskrifven i Piteå skola 1662, stud. 1670, teol. professor och d:r, sist biskop i Lund, d. 10/2 1734; hans barn adlades under namnet *Linnerhjelm*; *Margareta*, g. m. prosten Christopher Anzenius i Piteå och *Magdalena*, g. m. khden Lars Anzenius i Anundsjö, hvarigenom den egenheten inträffade, att två söner blefvo sin faders styfmågar.

Tr.: Oratio de ebrietate fugienda... Ups. 1640. - Applausus in honorem rectoris magnifici Er. E. Brunnii. Ups. 1641. - Generalis Academiæ idea, præs. *H. Ausius*. Ups. 1647.

13. Mag. **Ericus Fluor Emporagrius** (1659-95), f. 17 mars 1617 i Torsåker, Gestrikl., son till khden därst. Jonas Fluor från Ånger-

¹ Hans väl uthuggna grafsten i kyrkans kor bär inskriften: Gudi till ära och evärdelig åminnelse then wyrdige och höglärde salig i Herranom Petro Linnerio kyrkoherde här i Skellefteå samma tid afsomnad på sin ålders 39, anno 1656 är detta monument af efterlevande sorgfulla enka h. Margaretha Plantina bestält. Dan. 12:3.

manl. och hans hustru, en dotter till khden Erik Svenonis, faderns företrädare. Student 8 febr. 1631 upptog han äfven namnet *Emporagrius* efter ett par morbröder. Vid 18 års ålder höll han i Upsala en latinsk oration, prästv. af ärkeb. Laur. Paulinus 10 dec. 1638, men fullföljde senare sina gradualstudier och promov. till fil. mag. 12 mars 1646. Åtföljde som utn. legationspred. 21 juni s. å. en ambassad till Ryssland. Efter återkomsten erhöll han Njurunda pastorat 1650. Nämnas prost. I skrifvelse 15 aug. 1657 rekommenderar Hsands domkapitel mästern Erik Fluor till khden i Skellefteå af de skäl, »att han är en skickelig och wälkänd man, som med goda prof uti några synodis hafver sig bevisat», så ock därför att Njurunda gälls inkomster minskats genom att några hemman jämte fiskeri, som af ålder därtill legat, af drottning Christina dömts att läggas till Sundsvalls församlings pastor. Han erhöll kon. Carl X Gustafs fullmakt å Skellefteå pastorat 15 aug. 1658 och tilltr. 1 maj 1659. Kom med sin företrädares änka i en träta, som t. o. m. drogs inför Consistorium regni vid riksdagen 14 nov. 1660. Stiftets deputerad lektor Ol. Lidman begärde konsistoriets betänkande angående en prästänka inom Hsands stift. »Henne vardt lofvadt af sin mans successore vid dess trädande till geldet, att hon på ett åhr skulle få sig tillgodo niuta uppbördens af 100 bönder i församlingen, men blifver sedan efter lofven intet hållit». Consist. regni förklarade: »Thetta måhl bör effterfrågas och dömas i Consistorio Hernösandensi». Superintend. P. Steuchius invände: Om han ej vill lyda Consistorii dom och godtfinnande? R. Han kunde i sådant fall propter contumaciam sättjas af sitt embete, intill dess han lydno bevisar. - Khden beklagar sig i skrifvelse 30 mars 1681 ha råkat i trångmål, därigenom att han 1666 ställde sig i caution för fogden Anders P:son Tegman, som 1676 på grund af balance frantogs all egendom (RA, länsstyrelsens skr.). Härtill kom ock att prästgården brann ned 1 maj 1681. Kon. Carl XI tog sitt nattkvarter här hos prosten under sin Torneåresa 1694. Denne afled 30 nov. 1695.¹ Hans porträtt, måladt 5 nov. 1691, sitter i kyrkans sakristia. Sterbhuset skänkte en stor ljuskrona till kyrkan.

G. 1) m. *Christina Bjugg* från Gestrikland;

2) m. *Magdalena Stecksenia*, dotter till khden i Löfånger P. Stecksenius. Hon afled i Skön 30/10 1735 och begr. 6/11 s. å., 85 år.

Barn: *Anna Fluor Emporagria*, f. 10/11 1648, g. m. majoren och kommandanten på Älfsborg Isak Loffman, d. i Refsund hos sin dotterson khden Forzelius 13/11 1739, 91 år; *Jonas*, stud. 1668, prästv. 1671 till faderns adj.; bat. pred., hemkom efter 7 års kampanj, d. i Piteå mars 1686; *Erik*, döpt 13/4 1651, stud.

¹ Hans grafstens inskrift: Tumulo Erii Flur Emporagrii, olim præpositi et huius ecclesie, pastoris lapidem hunc imponi curavit eius relicta Magdalena Steccenia.

1669, fänrik, d. begr. i Sthm; *Lars*, d. i Njurunda 4/5 1657; *Hans*, döpt 21/5 1654, khde i Burträsk; *Lars*, döpt 24/6 1658; *Petrus*, stud. 1686, på kallelse af fadern prästv. 8/12 1694, sökte blifva faderns efterträdare, krigspräst, tillfångatagen vid Pultava, d. i Sibirien på hemväg 1710; *Magdalena*, f. 1662, g. m. khden Erik Huss i Njurunda; *Gabriel*, stud. 1686, kapt. vid Västerb. reg., stupade vid Frauenstedt 1703; *Barbro*, g. 1) m. rektor Dan. Stecksenius i Piteå, 2) m. khden P. Gran i Skön, 3) m. khden därst. M. Klockhoff; *Elisabeth*, g. 1) m. konrektor H. Rockman i Piteå, 2) 7/10 1714 m. apologisten därst. P. Hoffberg, 3) m. komm. i Burträsk And. Gertzoni.

Tr.: Oratio de temperantia; quam... depromebat *Ericus Jonæ Fluræus* Gestr. Ups. 1635. - De natura coeli in genere, præs. *M. O. Nycopensis*, ib. 1643. - De temperantia, præs. *O. Unonius*, ib. 1646.

14. Mag. **Nicolaus Jonæ Buscherus** (1697-1703), f. 27 nov. 1645 i Umeå stad, son till skolmäst., sedan den första stadskomm. därst., Jonas Buscherus och Margareta Andersdotter Grubb. Stud. i Upsala 4 nov. 1665; ultimus vid fil. mag. promotionen 13 juni 1676; utn. 1670 till v. rektor och 1675 till rektor vid det s. k. Collegium illustre Claræmontanum, ett slags gymnasium till Clara skola i Sthm. Utnämnd lektor i grekiska 12 juli 1676 vid Hsands gymn., tilltr. 1677; introd. 17 juni 1679 som andre teol. lektor, tilltr. 1680; var gymnasiets rektor 1678 och 1685. Tillträdde 1689 Njurunda pastorat, där hans verksamhet ej var utan slitningar och ej heller i ekonomiskt afseende så bekymmerfri, sedan Carl XI indragit vederlagsspanmålen, men kon. godtgjorde förlusten genom den för Buscherus d. 3 apr. 1696 utfärdade fullmakten på Skellefteå pastorat. Utn. kontr. prost redan 1696, tilltr. han denna församling 1 maj 1697, ehuru han först 10 mars 1701 introducerades af superint. Micrand. Vid prästmötet i Piteå 10 febr. 1697 utsågs han till præses för följande prästmöte i Västerbotten. En synnerligen lärd och begåfvad man, en trogen tjänare i gudi, som skötte väl sin anförtrodda hjord och kunde väl comportera sig både med hög och låg. Han afled 18 dec. 1703 och begrofs 24 mars 1704. En af honom som prost förd kopiebok förvaras i Upsala univ. bibliotek (sign. S162:b). Visitation förrättades här 20 febr. 1697 af superint. Micrand.

G. 8/6 1677 i Nordingrå kyrka m. *Brita Bozæa*, dotter till prost. Christian Bozæus.

Af 8 barn: *Christian*, f. 1/6 1679 i Hsand, khde i Ragunda; *Carl Gustaf*, löjtnant vid öfverste Hastfers inf. regem., d. i Carlskrona 27/9 1715; *Nicolaus*, kom i civilståndet; *Greta*, dopvittne 1693, 1702; *Christina*, dopvittne 1708.

Tr.: De simulacris rationis et virtutum in brutis, præs. *S. Skunck*, Ups. 1673. - Diss., in qua de Epicuri voluptate expenditur sententia, præs. *P. Aurivillius*, ib. 1676.

15. Mag. **Olof Segersson Svanberg** (1705-22), f. 1644 i Frånby, Gudmundrå s:n, af bondeföräldrar. Genomgick Hsands skola och gymn., och blef stud. i Upsala 31 okt. 1665. Var i 6 år informator för prof. J. Loccenii söner och befordrades på hans rekommendation till rektor i Hsands skola 1679, tilltr. som lektor i grekiska 1680; promov. fil. mag. 1682; beklädde rektoratet 1682 och 1688, ss. teol. lektor deputerad vid riksdagen 1693. Tillträdde khdebefattningen i Nätra 1694; befullmäktigad khde i Skellefteå 4 febr. 1704, hitkom 1705. Kontr. prost. Han var en man med stor lärdom, i synnerhet i grekiska, var tillika uppbygglig och hade en schön stil. Afled 3 apr. 1722, likpredikan hölls af biskop Göran Wallin 8 juli s. å.¹ Hans porträtt, måladt 1693, sitter i kyrkans sakristia. År 1710 föryttrades prästgårdsinventarierna till K. Maj:ts behof. Visitationer hölls af biskop Wallin 17 febr. 1705 och 9 juli 1722.

G. 1) 1681 m. *Elisabeth Loccenia*, dotter till juris professor Joh. Loccenius i Upsala;

2) m. *Brita Hiller*, borgaredotter från Gefle; hon gifte sedan om sig m. borgmäst i Uleåborg Josef Klowensik; d. 27/3 1738, 71 år.

Söner i 1. giftet: *Seger*, borgmäst. i Torneå, bergmästare i Västerbotten, bosatt i N.-Kalix, d. 24/1 1740; *Christopher*, löjtnant 1730, sedan kapten vid Västerbott. regem.

Tr.: De pronunciatione linguæ græcæ, præs. *S. Skunck*. Ups. 1672. - De Troja capta, præs. *J. Columbus*, ib. 1679. - Åtskilliga poemer på grekisk vers, däribland: Eidyllion in exequias dni prof. Joh. Loccenii. Holmiæ 1678.

16. **Petrus Anzenius** (1723-47), f. 1682 på Frösön, son af rektorn, sedan khden i Piteå Christopher Anzenius. Stud. i Upsala 16 okt. 1699, disp. pro ex. 1706, prästv. 1710, e. o. pred. vid kgl. lifgardet 1711 och ordin. regem.pastor 1716. Genom sina predikogåfvor och sin praktiska duglighet drog han tidigt uppmärksamhet på sin person, så att han år 1715 blef kallad till hofpredikant hos änkedrotn. Hedvig Eleonora efter khden N. Ekendahl, som s. å. tillträdt Riddarholmsförsamlingen. År 1719 höll han en riksdagspredikan med 1 Kon. bok. 8, v. 1 till text, märklig för sitt politiska innehåll. Högmödig och djärf, ej böjd att tåla någon förman, stötte han sig med många; särskildt öfverhofpredikanten d:r Nils Barchius ville för hans bråkighet i hofkonsistoriet bli honom kvitt. Med tillhjälp af ärkebiskopen M. Steuchius utverkade han åt Anzenius utan dennes ansökan kgl. fullmakt på Skellefteå pastorat 1722. Anzenius, hvars syfte gick ut på en biskopsstol, blef missnöjd med denna oförutsedda befordran,

¹ Inskriften på hans grafsten lyder: Framledne vælmeriterade prostens och kyrkoherdens högv. och högl. herr mag. Ol. Svanbergs hviloställe. Afleden på sit 78 ålders år d. 3 april 1722, begrafwen d. 8 julii samma år.

men å andra sidan kunde han ej neka att mottaga Hsands stifts fördelaktigaste pastorat. I sin afskedspredikan vid kgl. hofvet underlät han emellertid ej att uttala sitt hjärtas tankar. Han hade valt till text Amos 7, v. 10, 12, 13 och slutorden föllo: »och så barkade de af med siaren och gåfvo sig icke tillfreds, förrän de hade skickat honom undan sig». Äfven i sin inträdespredikan i Skellefteå lär han gifvit sin förtrytelse till känna: »Jag, som hittills varit bevärdigad att predika för konungen och de högsta i landet, är nu förvist att predika för dumma bönder». Han introducerades här vid visitationen 9 juli 1722 och utn. till prost 4 aug. s. å. Började införa åtskilliga nödiga och nyttiga reformer, men genom hans öfvermodiga myndighet och stränghet väckte de ovilja och eggade till motstånd. Han kallades i hela orten Skellefte-påfven och det säges, att ingen vågade gå öfver hans gårdsplan med betäckt hufvud. Han gjorde sig emellertid skyldig såväl till sidvördnad mot konsistoriet som äfven till rena olagligheter. Ehuru prost, hade han ej infunnit sig vid något prästmöte, och då han utsågs till præses vid prästmötet i febr. 1737 i Piteå, afsade han sig uppdraget. Än mer, konsist. öfverraskades af en skrifvelse från honom, dat. Själevad 17 okt. 1742, hvori han meddelar, att han af fruktan för fiendens infall begifvit sig på flykten och att hans komminister, emot behörig belöning, under hans bortovaro åtagit sig församlingens vederbörliga skötsel. Denna prostens afresa från sin församling fann konsist. så mycket oförmodligare, som icke vetterligt vore, att någon af det öfriga prästerskapet i Västerbotten, hvilket dock till en del syntes vara större fara underkastadt, sig i så måtto från sina församlingar begifvit, hvarföre befallning afgick, att probsten med första görlighet skulle sig på återresan till de sig åliggande sysslor vid församlingens skötsel begifva. (Hdpr. 3/11 1742.) År 1733 hade han för en trumslagare Broman låtit nedrifva några smärre hus och bodar, hvilka stodo på prästbordets ägor, utan uppsägningstid, utvräkt hans möbler och missfirmat hans hustru, hvarför saken anmäldes för landshöfdingen. Den förklaring A. häröfver afgaf är i all sin besynnerlighet aftryckt.¹ På grund av dessa och andra anklagelser dömdes han till stora böter, och domen stadfästes af Hofrätten med tillägg, »att som prosten i sina förklaringar brukat oanständiga utlåtelse, orimliga ursäkter och missbrukade tillämpningar af Guds ord, så begär kgl. Hofrätten, det ville Konsist. låta för sig inkalla prosten A. och honom sådant hans förfarande ej allenast allvarligen förehålla, utan ock därå inseende hafva, att han sig så i församlingen skickar, som hans ämbete kräfver». Han inkallades 17 sept. 1745, men förebar sjuklighet och anhöll hos Hofrätten att blifva frikallad från att resa till Hsand och i st. undfå en varning skriftligen, men

¹ I Smäsaker till nöje och tidsfördrif 6, s. 80, 1757.

Hofrätten förklarade 25 sept. s. å., att ifall prosten A. skulle vidare undandraga sig att inför Konsist. infinna, hvartill ny termin borde honom föreläggas, så skulle Konsist. föranstalta, att den korrection han undfå bör, må af 2:ne Konsistorii deputerade i Skellefteå socknestufva, i de äldstes af församlingen närvaro, honom gjord varda; börande prosten bestå bemälte deputerade traktamente under resan och vistandet i Skellefteå, hvardera 3 daler samt om dagen jämte skjutspenningar fram och tillbaka, m. m. Som A. icke ville mottaga skrapan i sina församlingsbors närvaro, måste han sålunda foga sig och på den 4 dec. s. å. utsatta dagen mottaga konsist. allvarliga föreställningar och eftertryckliga varning. I bref 5 mars 1746¹ tackar Hsands konsist. kgl. Hofrätten för dess eftertryckliga anstalt att förmå ofvannämnde prost att ditkomma, *hvarförutan han näpligen thertil kunnat beqvåmas*, önskandes man, thet han numera ville så skicka sig, att han ej måtte förorsaka sina åhörare någon vidare förargelse. Denna önskan gick ej i uppfyllelse, ty vid den prostvisitation, som prosten D. Solander höll i Skellefteå 1747, framkommo nya klagomål, hvaraf framgick, dels att han egenmäktigt aflyst flera predikningar än som voro inbegripna i kgl. förordningen, ss. otte- och aftonsånger, dels att han de förflutna åren sällan predikat och aldrig i kyrkan skriftat, men förut en och annan gång af predikstolen låtit kungöra, att han skulle predika om spöken eller om en ört, som växte i kyrkostaden, men värst var, att han i sina predikningar brukat otjänliga och smädefulla ordasätt och liknelser, t. ex. bönder likna svina, när det ena grymtar, så grymtar det andra med. Många hade blifvit utestängda från nattvarden, utan angifna skäl. Extra domare förordnades, men genom prostens död afslutades alla dessa tvistigheter. Han afled 29 dec. 1747 barnlös; hans porträtt, en 1770 gjord kopia af ett 1716 måladt original, hänger i Skellefteå kyrkas sakristia. Trots alla sina här ofvan relaterade fel och högfärdiga åthäfvor skall han, enl. efterträdarens utsago, varit mån om ungdomens undervisning, välgörande och öm mot fattiga barn samt lärorik och angenäm i sällskap.

G. 1) m. *Elisabeth Elfström*, dotter till komm. Gust. Trullerus i Elfdalen, Dalarne; hon upptogs af drottn. Hedv. Eleonora, åtnjöt en vårdad uppfostran och var en vörnadsvärd kvinna, men blef af mannen illa bemött;

2) m. sin gamla hushållerska *Magdalena Östensdotter*, som sedan blef omg. m. e. o. hofpredikanten Joh. Westrell.

Tr.: De æqualitate hominum morali, præs. *J. Upmarck-Rosenadler*. Ups. 1706. - Lat. grafverser [öfver farfadern past. i Anundsjö 1700] och svenska [öfver farmodern Margaretha Plantin, 1701].

[*Litt.:* Westerb. o. Norrb. tidn. 1841 n. 5; Sv. biogr. lexikon 2, s. 80 m. porträtt.]

¹ Orig. brefvet i UB (Westinska saml., autogr. 6).

17. Dokt. **Petrus Martini Högström** (1749-84), f. 10 nov. 1714 i Högom, Selångers s:n, son af handl. Mårten Er:son Högström i Sundsvall och Ingeborg Engman. Då han var vid 6 års ålder, måste familjen fly från hemmet undan ryssarna. Stud. i Upsala 25 sept. 1733, disp. pro ex. 1738, fil. kand. i maj 1740. Tillika m. P. Holmbom utn. till missionär i lappmarken 1741 och prästsv. i Sthm 12 maj s. å. Den af honom författade skriften Förnuftiga tankar om Gud blef honom räknad som gradualdisputation, och han promov. frånvarande till fil. mag. 22 juni 1743. Om hans framgångsrika missionsverksamhet och visitationsresor i Lappmarken, hans utnämning till första kyrkoherde i Gellivare 22 nov. 1742, liksom ock om hans af kon. Fredrik I 12 dec. 1748 utfärdade fullmakt å Skellefteå pastorat är redan ordadt i D. I, s 245. Han introducerades här af superint. Kiöming 18 mars 1749 och höll sin inträdespredikan 4 maj s. å.; utn. till kontr. prost 1761; præses vid prästmötet i Piteå 7 mars 1764¹; en tid inspector för Piteå skola; promov. teol. doktor 14 okt. 1772 i Upsala. Invald till ledamot af Kgl. Vetenskaps-akademien 4 febr. 1749, höll han där sitt inträdestal 25 okt. 1755 och var dess præses 1765. Deputerad vid riksdagarna 1755, 65, 69 och 1771. Vid 1755 års riksdag var han Hsands stifts elektor vid valet af ledamöter till sekreta utskottet, och på 1772 års riksdag väckte han i prästeståndet motion om superintendentstitelns förändring till biskopstitel. Han var en prydnad för stiftets prästerskap på sin tid och åtnjöt allmän aktning, ej minst genom det författarskap, som han trots sina många församlingsplikter äfven fann tid att utveckla. Stor var saknaden, när han 70-årig här afled 14 juli 1784. Hans porträtt, måladt 1755, sitter i Skellefteå kyrka. Åminnelsetal öfver honom hölls af S. Ödman i Vet. akad. 24 aug. 1785.

G. 1) 1743 m. *Catharina Fjellström*, f. 1722, dotter af prosten P. Fjellström i Lycksele; hon afled i 14:de barnsängen mars 1763 och begr. 4/4 af prosten Dahling;

2) m. *Margareta Gavelin*, dotter till länsman Pehr Gavelin i Åsele. Barnlös.

Af barnen 7 söner och 7 döttrar: *Mårten*, f. 27/1 1744, d. 5/5 s. å. i Råneå; *Mårten*, kamrer vid lappska ecklesiastikverket och vid nummerlotteriet; *Inga Margareta*, f. 1746, g. m. orgelbyggaren C. Wählström, d. änka 1/3 1812 i Sthm; *Pehr*, f. 4/10 1747, 2:e komm. i Skellefteå; *Anna Catharina*, f. 19/11 1749, d. i Skellefteå 9/2 1750; *Martha Agatha*, f. 1755, g. 1) 16/2 1775 m. major Joh. Göhlberg, 2) 13/8 1789 m. landsekret. i Umeå Anders Häggström, d. i Umeå 25/5 1821; *Fahle*, f. 22/5 1757, d. 14/6 s. å.; *Anna Catharina*, g. 1776 m. lektorn, sedan biskop C. G. Nordin, d. i Hsand 2/4 1787; *Eva Christina*, f. 1761, g. 6/1 1780 m. lekt. P. Hellzén, begr.

¹ I bref 4/4 1764 till P. Wargentín skrifver han: På prästmötet i Pitheå war den enda gången, sedan jag blef präst, då jag behöfde nyttja det lilla jag hade i behold af den latinska schol-visheten. (Bergianska brefväxl. Bd XV.)

i Hsand 13/2 1800, 38 år 8 v. g.; *Ebba Catharina*, f. 27/3 1763, g. m. handl. Nils Tjernberg i Hsand, d. 27/4 1796.

Tr.: Bröllopsverser [då handl. i Sundsvall E. Dahlbom och Hedv. Eleon. Arnell vigdes 24/8 1735]. - Quod Deo non competant modi, præ. *P. Ullén*, Ups. 1738. - Förnuftiga tankar om Gud... Sthm 1741, uppl. 2, Gefle 1773. - Wälmente anmärkningar öfver den nu brukelige lärdoms väg. Sthm 1741 (anon.). - Bättrings-röst til det ifrån Jacobs Gud til otro och afguder i förfalna Jacobs hus. Uti en christelig betraktelse... år 1745 för Gelliware församling på lapska språket förestäld, ib. 1745. - Beskrifning öfver de til Sveriges krona lydande Lapmarker. Sthm ut. år [1747]: öfvers. till danska, tyska m. fl. språk. - Äreminne öfver khdens i Silbojock P. Noræi Fjellströms maka ... fru Agatha Læstadia... af P. H. 1748. - En evangelisk predikare til des egen-skaper, göremål och förmoner. Inträdespred. 4 maj 1749 för Skellefteå förs., Sthm 1749. - Tal, wid en ny förfärdigad altare-taflas inwigning uti Skellefteå kyrka 11 sept. 1752... ib. 1753. - Tal om orsakerna hvarföre säden mera skadas af köld på somliga orter i Norrland, än på andra... [Inträdestal i Vet. akad.] 1755. - Åminnelsetal öfver v. amiralen... G. F. Lejonankar, ib. 1756; d:o öfver prosten Sach. Westbeck 1766. - Tal om landtmananringar i Västerbotten, besynnerligen Skellefteå socken, ib. 1765. - Svar på Kgl. Vet. Acad. fråga: Hvilka äro svenska climatets förmoner och olägenheter ... Sthm 1766 (anon.) - I Kgl. Vet. ak. handl.: Anmärkning öfver de djuren, som säjas komma ned utur skyarne i Norrige, X, 1749; Om säfs plantering i sjöar, til foder för boskap. XIII, 1752; Anmärkningar vid folk-ökningen i Skellefteå socken. XVI, 1755; Om säds och växters friande ifrån köld genom rök. XVIII, 1757; Anmärkningar vid den år 1763 i Västerbotten infallande märkvärdiga vinter. XXV, 1764. - Christelige tal och betragtelse. 1-3. Sthm 1767-75; uppl. 2 m. portr. Ups. 1773-83. - Probstens i Skellefteå doctor Pehr Högströms missionsförrättningar i Lapmarken 1741... Sthm 1774.

18. Dokt. **Carl Gustaf Nordin** (1786-1800), ss. lektor vid Hsands gymn. erhöill han på sin svärfaders ansökan survivancebref på Skellefteå pastorat 1 juni 1780 och stod i begrepp att tillträda denna befattning 1 maj 1786. Han befann sig vid denna tid i Sthm tjänstledig från lektoratet, sysselsatt med utarbetandet af ett diplomat-historiskt verk, och för att detta arbete icke skulle afstanna, beslöt kon. Gustaf III att göra Skellefteå pastorat till prebende åt Nordins lektorat. Genom denna anordning kunde Nordin kvarstanna i Sthm och behöfde endast af stå 100 rdlr spec. årligen åt en vice pastor i Skellefteå samt en mindre summa åt vikarierande lektorn i Hsand. Kort efter konung Gustafs död erhöill han 1792 befallning att återgå till lektoratet och församlingsvården. På egen begäran fick han gen. kgl. bref 21 aug. 1798 tillstånd att utbyta sitt prebende Skellefteå mot det närmare stiftsstadens belägna Nora pastorat, hvilket han tillträdde 1 maj 1800, då han på samma gång förordnades till prost öfver Ångermanlands östra kontrakt. Utn. biskop i Hsand 1 mars 1805, se *Biskopar*, D. I, s. 25.

19. Dokt. **Nils Ström** (1800-30), f. i Arnäs 8 mars 1755, son till konsist. not., slutligen teol. lektorn Mich. P. Ström och Helena C. Stecksenia. Efter att ha genomgått Hsands skola och gymn. stud. i Upsala 1776, vid 24 års ålder där promov. fil. mag. 1779; prästv. 24 juni 1780; efter att ha speciminerat præsidento utn. till 2:dre gymn.adj. i Hsand 14 nov. 1781 samt 30 apr. 1783 till teol. lektor. Utn. till khde i Skellefteå 22 okt. 1799, honor. prost 29 nov. s. å. och tilltr. pastoratet 1 maj 1800; inspector för Piteå skola 2 maj, kontr.prost 7 juni och teol. dokt. 1 nov. s. å. Vid jubelfesten 1793 var han orator på Hsands gymn.; predikant vid prästmötet i Piteå 16 juni 1806 och præses vid 1819 års prästmöte därst., då artikeln *De peccato ventileras*. Stiftsfullmäktig vid urtima riksdagen 1815; jubelmag. vid 1830 års fil. mag.-promotion i Upsala. Han åtnjöt stort förtroende och mottog flera uppdrag, hvilkas handläggning kräfde särskild ämbetskicklighet och takt; i sin predikstol enkel och uppbygglig, men måhända för vek och efterlåten ss. församlingens andlige ledare, särskildt under de upprörda förhållanden, som under hans tid inträdde i Skellefteå genom de s. k.. nyläsarne.¹ Dessa vållade stor oro och söndring inom församlingen, i det de ej blott med hätskhet fördömde de gamla religionslärarna Nohrborg, Arndt och Tolleson, ur hvilkas postillor de fromma i byarne merändels hämtade sin enskilda uppbyggelse, utan ock förkastade de nya kyrkohandböcker, som just vid denna tid utkommo och stadfästades till allmänt bruk. Tillika blefvo församlingens egna präster, isynnerhet komm. Grape, föremål för ohemula beskyllningar för irrlärlighet och öfveröst med skymfliga tillmälen. Därtill kom, att dessa sekterister började döpa sina barn själfva, efter att ha vägrat prästerskapet att döpa dem, och foro omkring i församlingen för att värfva proselyter. En utsedd kgl. kommission, som ankom till orten i nov. 1819 sökte att genom föreställningar och goda ord stäfja oenigheten och medla, hvilket till en början lyckades, men de högtidligen afgifna löftena befunnos föga pålitliga och agitationen kom snart åter i gång. Den skärpning af de separatistiska tendenserna, mot hvilka äfven de följande khdarne fingo kämpa, utjämnades så småningom tack vare prästerskapets samverkan med för den enskilda själavården intresserade lekmannelement. Dokt. Ström afled 1 okt. 1830. I umgänge en munter och anspråkslös man.

G. 1) 1789 m. *Hedvig Maria Hesselgren*, f. 1766, dotter af biskop E. Hesselgren i Hsand, d. 10/6 1823 i Skellefteå prästg.

2) 1824 m. *Helena Catharina Mellin*, dotter af v. pastorn, komm. i Skellefteå

¹ Se härom *I. Grape*, Upplysningar rörande det så kallade Läsare-sällskapet i några Norr- och Westerbottens församlingar, men förnämligast i Skellefteå. Hsand 1821.

Erik Mellin och änka efter kaptenen vid Västerb. reg. Samuel Lokk; hon afled redan 18/4 1825.

Barn: *Erik*, f. 1790, kaptен vid Västerb. reg.; *Helena Margareta*, f. 10/12 1792, g. 14/12 1815 m. kaptenen vid Västerb. reg. Joh. Ulr. Schildt, d. i Umeå 15/1 1880; *Lovisa*, f. 2/2 1794, g. 1) 29/1 1818 m. fänrik Adolf Fredr. Ridderståhle¹, 2) 4/9 1823 m. löjtn. Joh. Ludv. Winblad von Walter, d. i Skellefteå 4/2 1877; *Michael*, f. 28/7 1795, stud. 1819, klockare i Skellefteå, d. därst. 13/7 1863.

Tr.: De operationibus gratiæ divinæ supematuralibus in reconciliatione hominis peccatoris cum Deo, præs. *P. N. Christiernin*. Ups. 1777. - Ritus sacrificales Græcorum, ex Homero illustrati, præs. *J. Floderus*, ib. 1779.

20. Dokt. **Nils Nordlander** (1834-74), f. 30 juli 1796 i Viks by, Torsåkers s:n, son af skepparen Daniel Nordlander och Greta Abrahamsdotter från Öfverfälle, Gudmundrå s:n. Stud. i Upsala ht. 1818; prästv. 16 dec. 1821; kallad till huspred. hos grefvinnan H. Ch. Mörner, f. Arwedsson; förordn. past.adj. i S:t Jakobs och Johannis förs. i Sthm 27 juni 1826; v. notarie i Hofkonsist. 2 aug. s. å.; afl. past.-ex. i Upsala 7 dec. s. å.; promov. fil. mag. 16 juni 1827; v. past. i Upsala domkyrkoförs. 26 sept. s. å. Teol. kand. 21 apr. 1832. Efter specimina uppförd på förslag till tredje teol. adjunkturen vid universitetet s. å.; kungl. hofpredikant 24 febr. 1833; utn. khde i Skellefteå pastorat 1 mars 1834, tilltr. s. å.; prost öfver Västerb. 2. kontr. 10 sept s. å. Kallades 14 dec. 1841 till afläggande af predikoprof vid Storkyrkoförs. i Sthm, men afböjde kallelsen. Præses vid prästmötet i Piteå 9-11 aug. 1842; teol. dokt. 1845. Stiftsfullmäktig vid riksdagarna 1853 och 1859-60; predikant vid fil. mag. promotionen 1857. Rikt begåfvad af naturen och med grundlig vetenskaplig underbyggnad, hade han den ovanliga förmånen att redan i unga år befordras till khde i stiftets indrägtigaste pastorat. Här verkade han i 40 år med framgång för nykterheten och folkskoleväsendets utveckling. Utmärkt som kommunalman. Skellefteå stads tillblifvelse kan i själfva verket ledas tillbaka till ett af dokt. Nordlander vid en sockenstämma framställt förslag, att ett stadssamhälle borde grundas på Norrböle bys ägor i närheten af sockenkyrkan, i stället för den köping, hvarom planer förelågo och som både Umeå och Piteå städer ville ha lagd under sina resp. handelsdistrikt.² Äfven stadens läroverk har honom att tacka för sin uppkomst. I de

¹ Vid Ridderståhles bröllop hade några illasinnade personer i kyrkstaden just under bröllophögtidligheten påtåndt prostens kornlada, så att bröllopgästerna och brudgummen ögonblickligen fingo skynda till släckningsarbetet. Efter några års giftermål försvann mannen spårlöst på en resa till Finland 1821. (*Schlegel* o. *Klingspor*, Ointrod. adl. ätter s. 230.)

² Se *A. Bexelius*, Hur har Skellefteå stad tillkommit? (i Västerbotten. Hembygdsfören. årsbok 1920, s. 50.)

pågående striderna om »nyböckren» inom församlingen deltog han ej nämnvärdt, men hans tolerans verkade lugnande på sinnena. Hans predikningar voro till formen utmärkta och framfördes med fyllig, välklingande stämma, men saknade stundom kärnfullare innehåll. I besittning af poetisk talang och konstnärliga anlag för målning och teckning, lär han dock alldeles saknat öra för musik. Under de två sista åren otjänstbar, afled han 27 apr. 1874. LNO 1848, KVO 1861.

G. 1828 m. *Anna Maria Gestrin*, f. 1802, dotter af prosten Nath. Gestrin i Markim och Maria Magdalena Pihlman, f. 16/11 1887 i Sthm hos äldsta sonen Daniel.

Barn: *Daniel Enoch Nathanael*, f. i Upsala 3/1 1829, general-direktör och chef för telegrafverket, d. i Sthm 27/2 1890; *Nils Johan*, f. i Skellefteå 14/11 1834, v. häradshöfd., e. o. fiskal i Svea hofrätt, d. i Sthm 17/3 1866; *Maria Magdalena*, f. 7/10 1836, g. m. sågverksägaren Carl Rönngren, d. 24/2 1874 i Sthm, begr. i Solna; *Emma*, f. 1839, d. 1869; *Emerentia*, f. tvilling 1839, g. 20/8 1887 m. öfverjägmästaren Oscar Eugène Hjalmar Grahl i Skellefteå, änka 1911; *Anna Catharina*, f. 28/10 1843, ritlärarinna och artist, d. 26/2 1877 i Hsand.

Tr.: Specimen geographico-philologicum in locum Math. IV:13 cum Esaiæ cap. I:1 collatum, præs. *C. F. Koraen*, Ups. 1823. - Scholia selecta in Esai. XIII-XXXIX, p. 2, præs. *G. Knös*, ib. 1826. - Några warningsord vid afrättsplatsen, då 19-åriga ynglingen Pehr Abrahamsson från Börje socken halshöggs d. 11 juni 1828, ib. 1828. - Griftetal (i Minne af Otto Albr. Volfelt), ib. 1830. - De officiis ministerii ecclesiastici necessariis a minus necessariis distinguendis, p. 1, 2, ib. 1832-33 (pro cand. theol.). - Tal vid jordfästningen i Upsala domkyrka (i Minne af enkefru frih:n Charl. Fl. Sture), ib. 1831. - Tal och tacksägelse (i Minne af e. o. bibl. aman. mag. Olof Wilh. Sjöström) ib. 1832. - d:o öfver bokhandl. herr E. Bruzelius 16 dec. 1832, ib. 1833. - Minne af handelsmannen... Olof Forsslund, ib. 1833 (anon.). - Tal och tacksägelse öfver mag. docens Jon. Mellander (i Minne af Mellander) ib. 1833. - Tacksägelse i Upsala domkyrka (i Minne af C. G. Rogberg) ib. 1834. - Tal vid invigningen af Ytterstfors brukskyrka den 11 november 1838. Sthm 1840. - Aphorismi theologici... in synodali cleri Bothn. conventu Pitoviæ. Hern. 1842. - I män och bröder! Hvad skola vi göra? Nykterhetstal. Ume 1844. - Predikningar (i Postilla för husliga andakten, D. 2, med dokt. Nordlanders porträtt), Sthm 1849. - Predikan, hållen i Skellefteå kyrka nyårsdagen 1853. Sthm 1853. - Tal vid Sv. Bibelsällskapets allmänna sammankomst den 12 april 1854, ib. 1854. - Likpredikan öfver prosten... doctor Isae Grape hållen i Piteå landskyrka vid jordfästningen den 26 juni 1855. Piteå 1856. - Predikan hållen vid magisterpromotionen i Upsala domkyrka den 5 juni 1857.

21. Dokt. **Simon Brandell** (1875-95), f. 6 juni 1822 i Nora s:n, son till v. pastorn därst., sedan komm. i Ullånger Petrus Brandell. Intogs i Hsands skola ht. 1830; stud. i Upsala ht. 1840, sedan i Lund 1842, men återvände till Upsala, där han blef fil. kand. vt. 1848 och promov. fil. mag. 6 juni s. å.; v. kollega i Hsand 10 apr. s. å., bestred apologistjänsten därst. läsåret 1848-49, gymn.adj. befattningen 1849-50, konrektorstj.

ht. 1850; konstituerad ss. kollega i Luleå 30 jan. 1851; utn. kollega i Hsand 21 jan. 1852; förestod teol. lektorstjänst ht. 1854-ht. 57; undergick past. ex. 20 aug. 1857; såsom 4:de profpred. i nåder utn. till khde i Vibyggerå 10 sept. 1858, tilltr. genast. Orator vid prästmötet 14 aug. 1866; v. kontr. prost i Ångermanl. östra kontr. 2 mån. sommaren 1867. Teol. doktor vid jubelfesten i Lund 1868; khde i Själevad i maj s. å., tilltr. 1 maj 1870; inspector f. Örnsköldsviks lärov. s. å.; præses vid prästmötet i Hsand 1871; v. prost 6 veckor 1872 och ordin. kontr.-prost 2 sept. 1874 öfver Ångermanl. nordvästra kontr.; utn. khde i Skellefteå 9 apr. 1875, tilltr. genast; kontr.prost i Västerb. 2:dra kontr. 23 febr. 1876, suppleant för stiftets prästerliga ombud vid 1868 och 1873 års kyrkomöten; ledamot i den af Kgl. M:jt 23 apr. 1869 tillsatta katekeskommitén; ombud vid kyrkomötena 1883, 1888 och 1893. Erhöll 2:dra förslagsrummet till biskop i Hsand 1888. Varit ordförande i Västerbottens landsting. Doktor Brandell hade ärft sin faders stora begåfning och därjämte haft tillfälle att utveckla och förädla dessa lysande anlag genom en utmärkt gedigen bildning. Inom stiftets prästerskap stod han bland de främsta i auktoritet. Såsom predikant var han i de församlingar, där han verkade, högt uppburen, och många vandrade långa vägar för att höra hans gripande, af luthersk anda och personlig lifserfarenhet präglade predikningar. På kyrkomötena förstod han att med reda och stor tankeskärpa göra sin mening gällande och åhördes med uppmärksamhet. Här i Skellefteå församling förmådde han afskaffa en del separatistiska oarter och återföra de motspänstiga till kyrklig ordning. Efterlämnande ett i vida kretsar aktadt och vördadt minne, afled han 19 mars 1895 och jordfästes den 29 af sin efterträdare. LNO 1873, KNO 2 kl. 1892. D:r Brandells porträtt sitter i Skellefteå landskyrkas sakristia, afbildadt i Från bygd och vildmark 1921.

G. 1) 18/9 1852 i Sthm m. *Jenny Catharina Selling*, f. i Hsand 2/3 1830, dotter af kammarrättsrådet Sam. Selling och Johanna Cath. Tjernberg, d. i Vibyggerå 25/5 1865;

2) 18/9 1866 i Vibyggerå. m. *Louise Harlin*, f. 18/3 1833, dotter af landtränmäst. Er. Gust. Harlin och Louise Cath. Selling, d. 19/12 1875 i Skellefteå prästg.;

3) 28/6 1879 m. *Anna Teresia Christina Huss*, f. 28/10 i 842, dotter af konrektorn Pehr Sam. Huss i Hsand och Brita Maria Teresia Berlin. Prostinnan lefver (1926), bosatt i Sthm.

Barn i 1. g.: *Maria*, f. i Hsand 22/9 1853, telegrafist, d. i Sundsvall 23/11 1900; *Per*, f. 22/5 1855, civilingeniör; *Jenny*, f. 10/12 1857, g. 12/7 1876 m. khden i Lit Jonas Genberg; *Simon*, f. 24/7 1860 i Vibyggerå, fil. lic. 1891, tidningsredaktör, medarb. i Dagens Nyheter, d. i Sthm 23/11 1925; *Anna*, f. 5/12 1862, g. 24/8 1886 m. khden, teol. kand. Anton Lundström i Arnäs; *Karin*, f. 10/4 1865, d. 11/1 1866; - i 2. g.: *Karin*, f. 22/7 1867, g. 27/6 1893 m. notarien i Svea hofrätt, v. häradshöfd.

Gunno Theodor Hasselberg, änka 1902; *Louise*, f. 1/2 1869, g. 1899 m. konsul Adolf Hillman, Sthm; *Amy*, f. 9/7 1870, telegrafist i Sundsvall 1903; - i 3. giftet: *Therese*, f. 20/11 1880, lärarinna i Åhllinska skolan, Sthm; *Kerstin*, f. 5/3 1882, g. 1/6 1907 m. komm. i Styrnäs Kristian Aug. Fellström, sist khde i Skellefteå.

Tr.: Om negationen, præs. *E. A. Carlsten*, Ups. 1846. - Dionysii Telmahharensis Chronici liber primus, p. 9, præs. *O. F. Tullberg*, ib. 1848. - De Thucydide, historiæ scriptore commentatio. Hsand 1851 (pro rectoratu). - De stilo Pauli apostoli, comm. philolog.-theologica, ib. 1855 (pro lectura theol.). - S:t Luce evang. i bibliska andaktsstunder förklaradt... af *W. F. Besser*, öfvers., Hsand 1858; S:t Johannis evang. ... af *W. F. Besser*, öfvers. ib. 1859-61. - Predikan och personalier vid s. m. adjunkten Henrik Wilhelm Borgströms jordfästning i Nätra kyrka den 28 juli 1863, ib. 1864. - Genmäle till herr contractsprosten... C. J. Holm (i Hsandsposten 1863, n. 68-70). - Föredrag vid prästmötet i Hernösand 1866 [öfver 1 Petri 3:19, 20] (tr. i möteshandlingarna). - Rättrogens wandring till det himmelska hemmet, af *A. Caspers*, öfvers., ib. 1867. - Om kyrkotukten. Aforismer framst. vid Hsands stifts presterskaps möte 1871. - I äktenskapsfrågan. Genmäle till J. W. [Jonas Widén] med afseende på hans uppsats i n:r 47, 50 och 71 af Hernösandsposten af S. B., ib. 1884. - Om försoningen. Tillfälliga uppsatser. Skellefteå 1888. - Predikningar i Evangelisk Fosterl.stift. predikosaml. 1863-64, i Predikn. af Hsands stifts prester 1883-84, i Vårt Lands predikobil. 1886, n. 52. - Predikningar. Efter hans död utg. af *A. Lundström*. Hsand 1895. - Motioner och anföranden vid riksdagar och kyrkomöten.

22. **Gustaf Höijer** (1897-98), f. 20 dec. 1849 i Skellefteå, son till postmästaren Anders Gustaf Höijer och Anna Fredrika Elisabeth Wallmark. Aflade mogenhetsex. i Umeå 11 juni 1870, tjänstgjorde som v. kollega vid Skellefteå lärov. vt. 1871; stud. i Upsala ht. s. å. Efter afslagda teol. examina och prästexamen inför domkapitlet därst. 16 juni 1874 prästv. i Linköping 26 juni s. å.; förordn. hösten 1874 till past.adj. i Nora; hösten 1875 till domkyrkoadj. i Hsand, befullm. 2:dre komm. i Piteå landsförs. 29 dec. 1875, tilltr. 1 jan. 1876; innehade åtskilliga förordnanden att förestå pastoralvården därstädes. Af K. M:jt i nåder utn. till khde i Piteå lands- och stadsförsamlings och Älfsby pastorat 31 maj 1888, tilltr. genast; förordnad att jämte egen syssla uppehålla 2. komm.-tjänsten i landsförs. under ledigheten till 1 juni 1889. Predikant vid prästmötet i Hsand 1890. Kallades 17 sept. 1891 att aflägga prof för den lediga khdebefattningen i Karlskrona, men afböjde kallelsen. Kallad till 4:de profpredikant i Skellefteå och utn. af K. M:jt till khde i detta pastorat 5 juni 1896, tilltr. 1 maj 1897. Förnämligast i Piteå fick han utföra sin lifsgärning såsom präst och själasörjare. Liten och spenslig till växten, var han outtröttlig och stark i sin trospredikan och skydde ej att färdas långa stigar för att i aflägsna byar tillfredsställa sina församlingsbors andliga behof och blef därför af allmogen omfattad med stor tillgifvenhet. Han ägde ock sundt omdöme i praktiska ting och god organisationsför-

måga, som kom församlingens skolväsende tillgodo. För sällskapslivet visade han sig tillbakadragen och ansåg att allvarliga kristna icke borde syssla med kommunala uppdrag. Hans verksamhet i födelsebygden blef kort, ty han afled redan 11 juni 1898. (Minnestal vid prästmötet i Hsand 1904).

G. 15/6 1876 m. *Anna Lovisa Markstedt*, f. 19/1 1851 i Skellefteå, dotter af sågverksägaren Anders Markstedt och Margareta Katarina Bystedt; d. i Piteå prästgård 27/12 1896.

Barn: *Ruth Anna Margareta*, f. 3/3 1880; *Emma Mirjam Andrea*, f. 24/1 1884, bosatta i Sthm.

Tr.: Predikan på 3. sönd. eft. påsk (i Predikn. af prester inom Hsands stift. 1883). - Minnesord vid komm. Gustaf Edéns jordfästning i Skellefteå kyrka, Skelleft. 1890. - Den andlige åkermannens tålmod, predikan vid prestmötet i Hsand d. 3 juli 1890 (i prästmöteshandl., äfven separ. Piteå 1891). - Varde ljus! och det vardt ljus; vid invigningen af Piteå hospitalskyrka d. 6 jan. 1894. Piteå s. å. - Lifvets hopp i döden. Predikan v. kontraktsposten m. m. doktor Simon Brandells jordfästning i Skellefteå kyrka d. 29 mars 1895. Skelleft. s. å.

23. **Carl Theodor Åberg** (1900-22), f. i Umeå stad 25 okt. 1848, son till stadskomm. Jonas Åberg och Christina Amalia Risberg. Efter mogenhetsex. i Umeå stud. i Upsala ht. 1866. Aflade där teol. fil. ex. 1868, innan den blifvit obligatorisk, och öfriga teol. examina samt prästv. i Upsala domkyrka 10 jan. 1872. Tjänstgj. som v. past. i Björna 24 jan.-15 maj 1872, ss. v. past. i Torp och v. komm. i Borgsjö 15 maj-17 juli s. å., som v. komm. i Borgsjö ensamt till 3 juli 1873; v. past. och komm. i Hsand juli-sept. s. å., åter v. komm. i Borgsjö till 15 febr. 1875, tillika v. past. i Torp under tiden 12 juni-27 aug. 1874. Utn. komm. i Ed 28 dec. 1874, tilltr. 15 febr. 1875; afl. past.-ex. 18 dec. 1878; khde i Sättna 27 okt. 1882, tilltr. 1 maj 1883; khde i Borgsjö 26 sept. 1890, tilltr. 1 okt. s. å. Khde i Skellefteå lands- och stadsförs. 26 maj 1899, tilltr. 1900. Kontr. prost öfver Västerb. 2. kontr. s. å.; lasarettspred. 1904-11, inspector för Skellefteå elem. lärov. för flickor 1906-08, för småskolesem. sedan 1907. Frånträdde stadsförsamlingen 1 maj 1913. Afled 11 mars 1922. LNO 1904. Under hans tid led kyrkoarkivet svåra skador genom uppkommen eldsvåda.

G. 28/8 1875 i Upsala m. *Anna Margareta Senell*, f. 6/12 1853 i Norberg, Västmanl., dotter af provinsialläkaren d:r Carl Robert Senell och Emma Lovisa Schultzberg; d. i Skellefteå prästgård 26/1 1922.

Barn: *Tekla Elisabet Amalia*, f. 10/5 1876 i Ed, lärarinna i Sthm, d. i föräldrahemmet 18/2 1920; *Emma Vilhelmina*, f. 28/6 1877, g. 26/7 1907 m. apotek. i Luleå Artur Rudolf Enander, d. 14/3 1921; *Anna Teresia*, f. 17/8 1878, g. 10/9 1911 m. disponenten vid Sthms superfosfatsfabriksab. i Ljungaverk Carl Mauritz Appelberg; *Ruth Sofia*, f. 6/5 1880, d. 8/4 1908; *Karl Robert*, f. 31/8 1881, kamrer vid Yt-

terstfors-Munksunds a.-b.; *Frida Augusta*, f. 31/12 1883 i Sättna, g. 7/6 1911 m. civilingeniör Rolf Aug. Kristoffer Moberg, byggnadschef i Landskrona; *Elsa Margareta*, f. 11/12 1884, g. 24/5 1914 m. kaptenen vid Västerb. regem. Signar Gunnar Grafström, Umeå; *Ernst Teodor*, f. 18/8 1886, direktör vid Sv. Handelsbanken i Hsand; *John Edvard*, f. 25/2 1888, studerande, d. 17/12 1921 i hemmet; *Erik Leonard*, f. 16/5 1889, kontorist i Skellefteå.

Tr.: Pred. på 16. sönd. eft. Tref. (i Predikn. af Hsands prester, 2, 1884). - Predikan vid prästmötet i Luleå den 30 juni 1908 (i Prästmöteshandl.).

FÖRSTE KOMMINISTRAR.

1. **Johannes Nicolai** (1522-31), prästv. i Linköping 1522, korpräst i Upsala; blef s. å. kapellan i Skellefteå; utn. 1531 till khde i Norrbo, Hälsingl.; sist khde i *Bygdeå*.

2. **Andreas Olai** (1531-40) var ss. kapellan åt khde Björn med om de första försöken att införa de lutherska kyrkobruken och afreste 15 aug. 1540 söderut för att tillträda en khdetjänst i Upsala, men återkom hit som khde n. 8, se ofvan.

3. **Michael Laurentii** [1593-1606], undertecknade som 1:ste kapellan Upsala mötes beslut 1593, blef khde i *Burträsk*.

4. **Jonas Vernici**, Bothn. [1613-15], äfven benämnd *J. Vareni*, enligt uppgift son till en smed Vernic Jonsson från Tyskland. Blef stud. vid Upsala univ. 15 maj 1601, uppflyttade 4 okt. 1605 till den astronomiska (högsta) klassen. Är af *Tunæus* felaktigt uppförd ss. komm. i Själevad 1608; såsom kapellan i Skellefteå har han utgifvit lösen för Älfsborg under åren 1613-15. Återfinnes såsom khde i Hagby och Ramsta i Upland 1628 och afled år 1656. Sönerna antogo namnet *Hagman*, sedan *Phragmenius*.

G. m. *Margareta Nilsson*, dotter till khden Nicolaus Jonæ Bothniensis, sannolikt 2. komm. i Skellefteå och Vernicii företrädare i Hagby pastorat. Hon öfverlefde sin man, hade många barn, af hvilka en del dogo i unga år. Bodde i Sthm år 1665, då hon anhöll att få nådår efter sin oförmodadt aflidne son konrektorn.

Af barnen: *Nils*, stud. 1645, khde i Munsö, d. 1690; *Wernic*, stud. 1645, fil. mag. 1661, konrektor i Sthms skola, d. 1665; *Jonas*, stud. 1654, fil. mag. 1668, prost i Delsbo, d. 14/6 1702; *Gabriel*, fil. mag. 1679, prost i V. Löfsta, d. 27/4 1705.

5. **Michael Erics** (1616-46), var kapellan här 1616, då han s. å. lämnade tribut till Älfsborgs lösen. Bodde i Storkåge. Den gamle kapellanen

dn. Michael i Skellefteå afled i slutet af maj 1646. Stadskomm. i Umeå Jonas Buscherus sökte tjänsten efter honom, enär han var infödd i socken, och församlingen åstundat honom (Hdmh 15/7 1646).

En dotter omnämnes, förlofvad med en köpsven i Piteå Johan Andersson, som öfvergaf henne och gifte sig i Tynderö med en källarpiga från Sthm.

6. **Andreas Marci Grubb** (1647-50), förmodligen son till 2:dre komm. härst. n. 4. Under sin tjänstgöring här byggde han sig egen bostad »på Brennan». På grund af svaga utförsgåfvor öfvergick han till skolstaten och blef kollega i Piteå skola 1650. Sist lapppräst i *Jockmock*, se D. II, s. 238.

7. **Olaus Jonæ Puchæus** Bothn. (1650-68). Inskrefs 13 jan. 1637 vid Upsala universitet; hitkom som sacellan 1650. Råneåborna anhöllo 1661 att eventuellt få honom till pastorem efter sin aflidne khde. (Hdpr. 25/10 1661.) År 1667 är han tydligen sjuk, enär han af Neder-Kalix kyrka 24 jan. 1667 i sitt klageliga tillstånd erhåller 7 dlr 16 öre och af Skellefteå kyrka s. å. får såsom gåfva 10 dlr k:mt »att söka medicos». Han uppgifves ha dött 1668.

Tunæus uppger, att han varit gift med änkan efter vice pastor Nicol. And. Pitensis, sålunda med en dotter till khden J. Hossius i Piteå.

8. **Israel Dan. Stecksenius** (1669-85), khde i *Burträsk* n. 6.

9. **Hans Fluor** (1685-1706), khde i *Burträsk* n. 8.

10. **Jonas Thelberg** (1706-13), f. omkr. 1664, son till khden i Indal Joh. Clem. Thelaus. Stud. i Upsala 14 febr. 1685, tjänstgjorde en tid som präst i Sthm, blef apologist i Piteå skola 1696; utn. komm. i Skellefteå 1706 och var här i okt. månad i tjänst. Afled 1713.

G. 1697 1) m. *Anna Rochman*; 2) m. *Anna Arctman*, prostdotter fr. Skön.

Af barnen: *Anna*, f. 1706, g. 1) 1730 m. komm. och skolmästaren Lars Löfstadius i *Jockmock*, 2) 1735 m. komm. Erik Mört på Alnön; d. i Hede prästgård 27/12 1778.

11. **Erik Brunström** (1714-40), f. 12 juni 1672 i Stigsjö s:n, son af bonden Sven Persson i Brunne och hustru Gertrud. Med testimonium från Hsands gymn. stud. i Upsala 5 febr. 1697; prästv. till adj. i Nordingrå 1704; utn. komm. i Skellefteå 1713, tilltr. följ. år och afled här om våren 1740.

G. 13/10 1713 m. *Brita Hornæa*, dotter till komm. P. Hornæus i Ullånger.

Af barnen: *Helena*, g. m. eftertr. komm. Haqu. Mellin; *Barbro Elisabeth*, döpt 8/3 1716, g. m. komm. i Piteå landsförs. Jonas Djupædius Ström i hans 2. gifte; *Christina*, döpt 25/8 1717.

12. **Haquin Ol. Mellin** (1741-81), f. 15 okt. 1705, son till komm. i Löfånger Olof Mellin. Inskrefs i Piteå skola 1716, stud. i Upsala 19 okt. 1724, prästv. i Hsand 4 mars 1733 på kallelse af företrädaren komm. Brunström, som blef hans svärfader. Tjänstgjorde som v. pastor 1738 och 39 i Neder-Kalix under ledigheten efter khde Walltier. Blef efter svärfaderns död och församlingens enhälliga val utn. till komm. i Skellefteå 17 dec. 1740 m. tilltr. 1741. Afled 1 nov. 1781.

G. 1737 m. *Helena Brunström*, företrädarens dotter.

Barn: *Erik*, f. 28/8 1738, faderns efterträdare här; en son afled helt ung.

13. **Erik Haqu. Mellin** (1782-1811), f. 28 aug. 1738, företrädarens son. Intogs i Piteå skolas 2. kl. 1749, stud. i Upsala 2 okt. 1759. På undfången kallelse af fadern prästv. i Hsand 27 juli 1764; e. o. bat. pred. vid Västerb. regem. 1780; utn. komm. i Skellefteå efter fadern 8 maj 1782; respondens vid prästmötet i Piteå 1787; förordn. 24 apr. 1793 att i egenskap af prebende-vicepastor bestrida pastoralvården i Skellefteå hvilket förordnande upphörde 1 maj 1800. Afled 3 maj 1811.

G. 1) 12/8 1777 på Grubbedal i Löfånger m. *Catharina Maria Höckert*, f. 6/12 1750, dotter till skolmäst. i Umeå mag. Herman Höckert och Elisabeth Dahling, d. 1/1 1783;

2) 14/3 1784 i Torneå m. *Barbro Brunnia*, änka efter v. borgmäst. Burström, d. i Skellefteå 14/9 1814, 75 år.

Dotter: *Helena Catharina*, g. 1) 6/9 1796 m. kaptenen vid Västerb. reg. Sam. Lokk, 2) m. prosten i Skellefteå dokt. N. Ström.

14. Dokt. **Isak Grape** (1814-21), utn. komm. i Skellefteå 9 sept. 1812, tilltr. 31 juli 1814. Hans verksamhetstid härstädes var fylld af strider mot nyläsaresekten, öfver hvars uppkomst, utveckling, och väsende han vid slutet af sin vistelse här 1821 af trycket utgaf sina *Upplýsningar*, och för hvars anklagelser för irrlärlighet han själf var utsatt. Han döljer icke den hänsynslöshet och hätskhet, med hvilken rörelsens hufvudmän uppträdde. Mottog Burträskts pastorat 1 maj 1821. Sist khde i *Piteå landsförs.* n. 21.

15. **Erik Olof Häggbom** (1821-55), f. 29 aug. 1777 i Hsand son af v. kollegan, sedermera rektorn vid Umeå triv. skola mag. Olof

Söderlund och Elisabeth Häggbom. Inskrefs i Umeå skola 1 nov. 1792 och hade öfvergått till Hsands gymn., då faderns olyckliga död 1795 inträffade. Han fick från 12 apr. till terminens slut uppehålla undervisningen i högsta klassen efter fadern, hvilket han äfven med beröm fullgjorde. Från denna tid upptog han moderns familjenamn. Stud. i Upsala 1 maj 1799, prästv. 14 nov. 1802 till komm. adj. i Nysätra; utn. komm. i Umeå stad 21 dec. 1803, tilltr. 1 maj 1804; tjänstgj. som hörare i Umeå pedagogi ht. 1804 och vt. 1805, vice kollega vid samma skola ht. 1810, handhade tillika själavården vid Umeå hospital och lasarett från 1804 och biträdde som garnisons- och sjukhuspräst i Umeå stad från juni 1808 till fredsslutet 1809. Utn. förste komm. i Skellefteå dec. 1819, tillträdde 1821; respondens vid prästmötet i Piteå sistn. år. Till det yttre oansenlig och vindögd, nämnes han såsom en rättskaffens, hedervärd prästman. Vid ett tillfälligt sammanträffande med komm. Häggbom utlät sig en Skellefteåbonde halft medlidsamt: »Och pastorn, han knaver på och predik», men det fann sig icke komministern vid: »Knaver, knaver, nej, det sker med andans hela makt och styrka». Häggbom afled 18 febr. 1855.

G. 1) 21/12 1806 m. *Brita Margareta Burman*, dotter af Nath. Burman i Luleå, d. barnlös 12/3 1823, 47 år;

2) 29/1 1824 m. *Christina Charlotta Ekenstedt*, dotter till stadsfysikus d:r C. C. Ekenstedt och Christ. Cath. Kerulf, d. 1/7 1832;

3) 1839 m. *Barbara Catharina Dyhr*, äldsta dotter till räntmästaren, assessor Johan Dyhr i Säfvar, förut g. m. länsman Burman i Torneå och från honom skiljd. Hon afled i Skellefteå 12/11 1871, 81 år 6 m. 23 d.

Barn i andra giftet: *Carl Erik*, d. 31/3 1825, 4 mån.; *Olof Christian*, f. 20/6 1826, konsul och handl. i Skellefteå; *Mathilda Charlotta*, d. 1/7 1832 s. d. som modern.

Tr.: Afskeds-tal hållet uti Nysätra kyrka den 22 april 1804. Hsand s. å.

16. **Olof Norrman** (1856-72), utn. komm. i Skellefteå sept. 1856, tilltr. här 1 okt. s. å., utn. khde i Umeå landsförsaml. 5 maj 1871, tilltr. 1 maj 1872, Se *Umeå*.

17. **Anders Ericson** (1872-1912), f. 17 dec. 1830 i Långsele, son af bonden Erik Pehrsson och Dorothea Andersdotter. Stud.ex. i Upsala ht. 1852, inskr. vid univ. vt. 1854. Efter där afl. dimissionsex. 4 febr. 1856 prästv. i Säbrå 7 sept. s. å. till past.adj. i Neder-Luleå; v. komm. i Styrnäs aug. 1857, i Öfver-Lännäs sept. s. å., i Bjärträ jan. 1858, i Edsele apr. s. å.; utn. brukspred. vid Lögdö och Lagfors 16 febr. 1859, tilltr. 1 maj s. å.; past. ex. 26 okt. 1869; utn. 1:ste komm. i Skellefteå

29 jan. 1872, tilltr. 1 maj, tillika pred. vid lasarettet. Skötte äfven pastoralvården längre och kortare perioder. I 40 år hade han här utöfvat sitt trogna och redbara själasörjarekall, då han 3 nov. 1912 genom ett slaganfall fick lämna detta jordiska. Mycket godt hade han verkat i den vidsträckta, folkrika församlingen under sina predikoresor och socknebud och genom sitt fridstiftande väsen. En tilltagande döfhet var nog hinderlig för hans befordran, men han följde med sin tid och dess sträfvänden. Missionsverksamheten i hednavärlden låg honom särskildt varmt om hjärtat. Han jordfästes af sin kollega komm. Joh. Söderlind med sedan tryckt predikan.

G. 24/8 1859 m. *Emma Christina Aurén*, f. 15/5 1834, dotter af prosten i Sidensjö H. P. Aurén, d. 8/9 1904.

Barn, af hvilka sönerna upptogo modersnamnet: *Erik Alfred Aurén*, f. i Lögdö 6/10 1861, urmakare; *Pehr Theodor Aurén*, f. 18/9 1863, rådman och handl. i Luleå; *Agnes Dorothea*, f. 13/8 1865, sjuksköterska vid Sofiahemmet i Sthm; *Emma Kristina*, f. 24/7 1867, teckningslärarinna i Piteå skola; *Tycho Emanuel Ericson Aurén*, f. 19/4 1870, fil. d:r, lektor vid högre lärarinneseminariet, Sthm; *Maria Elisabeth*, f. 7/4 1872, e. o. telegrafist; *Anders Axel*, f. i Skellefteå 29/3 1874, affärsman i N. Amerika.

Tr.: Skriftens lära angående det heliga dopet, ett litet försök att med Bibelns egna ord korteligen besvara spörsmålen rörande detta högvigtiga sakrament... Skellefteå 1887.

ANDRE KOMMINISTRAR.

1. Her **Lars** kapellan [1544] fick 3 öre för det han var till Bygdeå med socknens räkenskaper för nämnda år, hvilka skulle öfverses af prosten herr Johan därstädes.

2. **Nicolaus Jonæ** [1593] underskref Upsala mötes beslut som kapellan härstädes; är med största sannolikhet den Nicolaus Jonæ Bothniensis, som 1612 återfinnes som khde i Hagby och Ramsta och där år 1628 efterträdtes af sin måg Jonas Vernici, tidigare 1:ste kapellan här i Skellefteå (se *Fant. Ärkest. herdaminne* 2, s. 11).

Af barnen: *Margareta*, g. m. 1:ste komm. härst. Jonas Vernici.

3. **Christopherus Olai Gesticus** [1605-13] undertecknar som comminister verbi divini Skelleft. 1605 års tiondelängd och kvitterar 21 maj 1609 2 t:r spanmål för de fattiga i Skellefteå sjukstuga. Blef khde i *Löfånger* 1613.

4. **Marcus Andreæ (Grubb)**, Bothn. (1612-15), inskrefs som

stud. i Upsala 30 okt. 1601 och var kvar där ännu 27 maj 1604. Nämnas komm. i Skellefteå vid slutet af år 1612.¹ Utgaf 1613-15 skatt till Älfsborgs lösen.

En son var säkerligen *Andreas Marci Grubb*, se ofvan 1:ste komm. n. 6.

5. Herr **Andreas** [1617-18] kapellan, skattade dessa år till Älfsborgs lösen. Ej vidare bekant.

6. **Johannes Joh. Hossius** [1620-23], sist khde i *Piteå* n. 9.

7. **Gerhardus Gerhardi** (1623-39), f. omkr. 1600, son till khden här i Skellefteå Gerhardus Jonæ. Inskrefs som stud. i Upsala 22 maj 1618, undertecknar boskapslängden 1620 Gert Gertson, nämnes verbi divini comminister i Skellefteå 1623 och följ. åren. Han var 10 mars 1636 inför Upsala domkapitel och begärde komma till någon annan lägenhet. »Honom blef lofvat promotion, när någon lägenhet där i närheten kunde finnas för honom tjänlig; emellertid ville Reverendi Capitulares ther om betemme» (Udpr.). Bodde i Lunden och afled på sommaren 1639.

8. **Jacobus Olavi Hernodius** (1639-40), stud. i Upsala 20 febr. 1625. Blef i juni 1638 kallad till präst af Göran Gyllenstjerna och synes kort därefter blifvit adj. åt sin svärfader khden i Säbrå J. Simplicius, som 1 aug. 1639 sände honom ned till domkapitlet med anhållan om någon lägenhet för denne sin måg. Redan 27 aug. bekom dn. Jacobus Hernodius domkapitlets rekommendation till pastorem i Skellefteå. »att han ville honom för sin komministro uti sal. dn. Gerhardi ställe antaga». I bref 6 okt. s. å. skrifver dn. Jacobus, att han hitkommit S:t Mich. tid med hustru och böcker och blifvit af församlingen godvilligen antagen, men emedan församlingens khde herr Nils före hans hitkomst öfvertalat sina åhörare att under detta året gifva sal. herr Christophers² efterlåtna änka såväl det, kaplanen varit van att få, som ock det pastor själf bör gifva sin komminister, begär han allena detta årets djeknepenningar, som falla af Skellefteå och Burträsk socknar; »jag har ej annat till uppehälle, utan nödgas borga och låna, som jag härtill gjort hafver, och Gud vet när jag blifver mächtig att betala» (Hdmh 1639). Redan år 1640 väcktes emellertid klagomål mot honom, hvilka ådagalade, att han icke var riktigt normal till förståndet. Medan hans pastor herr Nils rest till præpositum

¹ *Aron Joh. Grijs* Diss. de justificatione under *J. Rudbeck*, Ups. 1612.

² Den afl. khden i Löfånger Christ. Ol. Gestrinus, här tidigare kapellan, se ofvan n. 3.

att med honom rådslå om herredagspräst, hade hans komm. under gudstjänsten 1:o gått bänk från bänk och kört upp gamla sjuka och blinda kvinnor och tvungit dem att sjunga, 2:o efter ett slagsmål stått med blått öga på predikstolen, och 3:o då bönderna ej gånge honom i påskpgr så mycket som herr Michel, den andra kaplanen, som länge tjänat, kastade han penningarna tillbaka och sade sig skola betala dem, när de skulle läsa för honom, hvaraf många vid husförhören blefvo så förskräckta, att de i häpenheten icke redde sig, och han satte dem från sakramentet med sådan förbannelse: Jag Jacobus Hernodius sätter dig från Herrans hel. nattvard. Han blef såsom sinnesrubbad 1640 afsatt från tjänsten och torde aflidit omkr. 1645.

G. m. *Brita Johansdotter*, dotter till khden Johan Simplicius i Säbrå. Hon kallas 16/4 1645 salig Jacobi Hernodi relicta.

9. **Olof Wallenius**, Hälsinge (utn. 1640) fick af Upsala domkapitel 3 juni 1640 en rekommendation till Skellefteå förs. att blifva antagen till ordinarie komm. i D. Jacobi Henrici (rättel. Olavi) ställe, hvilken för sin huffue swagheet icke kunde förestå församlingen. Men enligt ett bref, dat. 21 aug. s. å. från hans pastor Nils Martini till khden i Bygdeå, hade han plötsligt aflidit i Hudiksvall.

10. **Petrus Laurentii Scrutarius** (1642-85), f. i Ångermanl.; stud. i Upsala 14 okt. 1630; blef kapellan i Skellefteå 1642. I den af honom undertecknade tiondelängden för 1655 nämner han sig Angermannus; fick år 1660 af kyrkans medel 1 dlr k:mt för det han intog en horkona. Prosten i Bygdeå förfrågar sig hos konsist. (Hdpr. 16/12 1662) »om kapellanerna i Skellefteå måge behålla kapellansjorden, som them af prästebordet tilldelt är? särdeles dn. Petrus Scrytarius, thet han af prästägorna hafver uppgjort? Res.: Om kapellanernas jordebruk ähr i Prästprivilegierna resolverat; om dhe ej för mycket præjudicera prästebordet, måge dhe ej gerna blifua rörde». Men khden Erik Fluor klagar ännu 1669, att herr Peder gör honom intrång på prästbordsägorna. Eljest bodde han i Storkåge. Död 1685.

Barn: *Laurentius Petri Schalenius*, som 1663 erhöil af kyrkkassan 5 dlr k:mt till sina studiers fortsättande, blef syndicus i Norrköping; *Olof Persson Skryt*, anställd vid Nasafjälls silfververk; de öfriga barnen lära blifvit bönder.

11. **Johannes Abrahami Tunström** (1687-97), f. i Åstad, Tuna socken, af bondeföräldrar. Inskrefs i Upsala studentmatrikel under namnet *Åstadius* 27 nov. 1675. Blef kollega i Hsands skolas 1 kl. 1683,

i dess 2:dra klass, 1685, sökte s. å. kapellansbefattningen här och erhöll i resegr 10 dlr af kyrkans medel, då han aflade sitt prof. Synes ha tillträd tjänsten 1687 och aflidit 1697.

G. m. *Susanna Elingia*, dotter till lektor G. Elingius i Hsand, omg. m. efterträdaren.

Barn: *Märta*, g. m. Jonas Berg, från honom skiljd 1720 (Hdpr. 3/9 1720); *Susanna*, dopvittne 1706.

12. **Olaus Höglin** (1699-1702), Medelp., bondson från Högom, Selånger. Stud. i Upsala 20 okt. 1679, prästv. i Hsand 29 juli 1693; tillf. komm. i Sveg dec. s. å., tilltr. som 2. komm. i Skellefteå 1699. Prosten Buscherus anmäler i bref, dat. 13 dec. 1702, att hans komm. Höglin aflidit och föreslår till efterträdare P. Sundberg.

G. m. företrädarens änka *Susanna Elingia*, som under sin änketid uppbar spannmål af prästerskapet i Burträsk, d. våren 1728 (Hdpr. 16/10 1728).

13. **Petrus Sigvardi Sundberg** (1704-25), f. i Sundsvall 12 sept. 1660, son af rådman Sigvard Sundberg och Märta Persdotter; inskrefs i stadens skola under skolmästaren Lampa 1670, i Hsands skola 1674 och i gymn. 1678 samt blef stud. i Upsala 10 nov. 1682. Var privat barnlärare i S:t Clara förs. i Sthm 3 år och på Alnön hos inspektor Simon Blix i 2 år. Prästv. 1688 till komm. i Sundsvall, tilltr. sacellanien i Skellefteå 1704 och afled här 15 maj 1725.

G. 1691 m. *Anna Wallander*, dotter till komm. i Selånger Lars Wallander.

Barn: 3 söner och 4 döttrar, af hvilka en son och en dotter afledo före fadern. Af de öfverlevande barnen blefvo 2 söner sjömän på utrikes orter. Sonen *Sivert*, döpt 9/12 1709; *Helena*, g. 1) m. adjutanten vid ett Finskt dragonregemente Carl Gustaf Bachman, 2) m. faderns eftertr. komm. E. Nätrin; *Ingeborg*, g. 1714 m. kaptenen vid Västerb. regem. Diedrich Albrecht Malmstedt; *Brigitta*, g. m. löjtnanten Nils Clausen vid samma regem.

Tr.: En försäkrat ro och lön i himmelen [likpred. öfver handelsmannen i Sundsvall herr Päder Mickelsson Gran... d. 8 jan. 1703). Sthm 1705.

14. **Erik Nätrin** (1727-53), f. 1691, bondson från Bjästa, Nätra s:n. Stud. i Upsala 3 dec. 1716; undergick prästex. i Hsand 29 mars 1718 och prästv. till past. adj. i Bygdeå i april, då respass utfärdades för honom, att han obehindradt kunde resa dit. Kallades till sacellanien i Råneå 1723, men recuserade denna tjänst, eftersom han engagerat sig med en dotter till komm. i Skellefteå P. Sundberg och denne anhåller, att mågen måtte efter hans död blifva efterträdare. Konsist. svarar 18 sept. 1723: Dn. Ericus Netrin kan nu imedlertid hielpa sin tillkommande svärfader och

vill Konst. efter hr Petri Sundbergs död i hans begäran giöra, hvad som billigt och rättvist är. Nätrin tillträdde komministraturen 1727 och afled 10 apr. 1753. Kapellbordet befanns vid hans frånfälle vanhäfdadt.

G. 1) m. *Helena Sundberg*, företrädarens dotter och änka efter adjutanten vid Finska dragonerna Carl Gustaf Bachman (UB, N 1008);

2) m. *Anna Christina Westadia*, dotter till khden Er. Westadius i V. Ljungby, Skåne, och styfdotter till en major Dahlberg. Erhöll dubbelt nådår på grund af torftighet och för 2:ne oförsörjda döttrars uppfostran.

Barn: *Anna Helena*, f. 16/9 1724; *Sara*, f. 10/4 1726, lefde ogift 1748; *Petrus* o. *Johannes*, ff. 1/3 1727; *Eric*, döpt 17/5 1728, lefde 1747; *Brigitta*, döpt 20/7 1729, g. m. komm. i N.-Kalix J. Nætrelius; *Elisabeth*, f. 31/12 1731; *Petrus*, döpt 25/2 1733; *Catharina Charlotta*, f. 24/8 1735. - I senare g.: *Anna*, f. 17/6 1745, d. ung.

15. **Magnus Ahlstedt** (1755-57), f. 1714, bondson från Alstad i Nora s:n. Stud. i Upsala 24 sept. 1734, aflade prästex. i Hsand 14 dec. 1745, men måste prästvigas söderut 1746 till adj. åt komm. Er. Brunberg i N.-Kalix; nådårspred. efter komm. Nätrin 10 maj 1753 och utn. 2. komm. i Skellefteå 20 apr. 1754, tilltr. 1755. Mycket sjuklig under den tid han innehade denna sacellani, afled han redan 4 aug. 1757 af lungсот.

G. m. *Sara Loffman*, borgardotter fr. Luleå. K. M:t beviljade henne 2 nådår 11/9 1758.

Barn, ff. i N.-Kalix: *Magnus*, f. 30/8 1748; *Olof*, f. 22/9 1749; *Olaus*, f. 5/8 1752; *Jonas*, f. 3/12 1753; de 3 sistn. förmodligen döda före faderns bortgång, då endast en 9-årig son omtalas (Hdpr. 12/7 1758).

16. **Olof Örnberg** (1760-79), khde i *Neder-Kalix* n. 13.

17. **Pehr P. Högström** (1780-90), f. 4 okt. 1747, son till prosten dokt. Petrus Högström härstädes. Stud. i Upsala 1763, disp. pro ex. 1768, prästv. 18 dec. s. å. i Hsand på sin faders kallelse; e. o. bat. pred. vid Västerb. reg. 24 nov. 1773; utn. komm. 24 mars 1779, tilltr. 1780; v. pastor åt fadern s. å. Såsom äldste komm. erhöll han förordn. som vice prebendepastor för eckl. året 1786-87. Afled i Skellefteå 7 juli 1790. På grund af gäld i boet och bedröfliga framtidsutsikter fick änkan dubbla nådår.

G. i Lycksele prästgård 12/2 1778 m. *Sara Margareta Lindahl*, dotter till prosten Er. Lindahl därst.; sedan omg. med komm. i Skellefteå, Nils Anzenius.

Barn: *Pehr Erik*, f. 22/1 1779, komm. i Skellefteå, sedan khde i Arnäs n. 24; *Catharina Agatha*, f. 12/9 1782, g. m. bat. läkaren vid Västerb. regem. Nils Erik Åman, änka 1840, d. 4/12 1866 på Götabro i Nerike (*Bruzelius*).

Tr.: De symbolo Caroli V:^{ti} Plus ultra ad scientias applicato, præs. *P. Ekerman*. Ups. 1768. - En rätt mäniskjo-vän til des förnämsta egenskaper förestäld uti en christelig högmässa-predikan uppå tredje stor-böndagen den 12 Junii 1773 uti Skellefta kyrka. Sthm 1774.

18. **Olaus Zach. Renhorn** (1793-95), f. i maj 1749 i Umeå, son till kronobefallningsmannen Zach. Renhorn och Anna Lena Arctædia, dotter till klockaren Matth. A. i Nordmaling. Inskrefs 2 mars 1760 i Umeå skola, där han gjorde goda framsteg särskildt i latinet, kom till Hsands gymn. 1765 och blef stud. i Upsala 1768; förestod som vikarie kollegasysslan vid Umeå skola läsåret 1773-74; prästv. 4 sept. 1774 till adj. åt khden Isr. Lindahl i Nordmaling; e. o. bat. pred. vid Västerb. reg. 1779, utn. 20 dec. 1785 till skolmästare i Luleå stad; uppehöll 1. komm.-befattningen i Luleå landsförs. 1 mars-1 aug. 1790 under Ol. Zellingers suspension; erhöill fullmakt 27 apr. 1791 som komm. i Skellefteå, tilltr. 1 maj 1793, men uppehöll tjänsten från mars s. å. V. pastorn E. H. Mellin anmäler 1794, att hans ämbetsbroder komm. Renhorn är af kropps- och sinnessjukdom så besvärad, att han är ur stånd att för närvarande bestrida sin syssla (Hdpr. 1/5 1794). Afled 20 dec. 1795.

G. 24/1 1786 i Nordmaling m. *Sara Margareta Lindahl*, dotter af khden d. Isr. Lindahl. Änka med två oförsörjda döttrar i största fattigdom, erhöill hon ett extra nådår. Död 26/12 1831.

Döttrar: *Anna Margareta*, f. i Luleå stad 7/3 1787, förestod värdinneskapet i Skellefteå prästgård, när dokt. Ström med familj flydde för Ryssarne 1809, g. 25/8 1811 m. fabrikören Abraham Hæggström och d. i Skellefteå 21/8 1868; *Elisabeth Charlotta*, f. 14/1 1789, g. m. prosten i Sveg Edvard Forslöf i hans 3. gifte; d. i Skellefteå 31/1 1858.

Tr.: Grafverser vid komm. E. Hellbergs jordfästn. i Piteå landskyrka 4/10 1772. Sthm.

19. **Nils Anzenius** (1798-1811), f. 30 nov. 1746, bondson från Anundsjö. Stud. 1773, prästv. 24 sept. 1779 till medhjälpare åt komministern i Umeå landsförs., pastorsadj. i Skellefteå 1786; utn. komm. härst. 5 okt. 1796, tilltr. 1798; opponent vid prästmötet i Piteå 1806. Afled 8 aug. 1811.

G. m. *Sara Margareta Lindahl*, änka efter komm. P. P. Högström härstädes, d. i Skellefteå 20/3 1819.

20. Mag. **Pehr Erik Högström** (1814-41), andre komm. i Skellefteå 30 sept. 1812, tillträdde 1814; v. past. härst. okt. 1830-1 juli 1834; sist khde i *Arnäs* n. 24.

21. **Magnus Hultin** (1841-48), utn. komm. i Skellefteå 26 sept. 1840, tilltr. 1 maj 1841; utn. khde i *Vilhelmina* med tillträde 1 maj 1848.

22. **Nils Erik Mallmin** (1848-82), f. 5 dec. 1795 i Skog, son till därv. komm. Nils Mallmin. Stud. i Upsala 5 okt. 1816; prästv. 18 dec.

1825 till past. adj. i Nordmaling; förordn. till past. adj. i Umeå 21 mars 1829, i Burträsk 22 aug. s. å. och i Piteå 19 mars 1834; utn. komm. i Nysätra 5 dec. 1838, tilltr. 1839, 2. komm. i Skellefteå 25 apr. 1848 med tilltr. 1849. Skötte pastoralvården vid flera tillfällen under dokt. Norlanders frånvaro såsom riksdagsfullmäktig. Donerade ej obetydliga summor till välgörande ändamål och Skellefteå skola samt testamenterade sin efterlämnade förmögenhet till jägmästaren Hj. Grahl. Afled ogift 22 dec. 1882, 87 år gammal.

23. **Gustaf Edén** (1884-90), f. 4 juni 1835 i Råneå, son till komm. därst. Nils Edén. Inskr. i Piteå skola 1854, stud. i Upsala vt. 1857, aflade där kameralex. ht. 1859; telegraf-assistent i Skellefteå; tjänstgjorde dels som v. rektor, dels som kollega vid läroverket 10 läseterminer under läsåren 1866-71; lekmannaombud vid 1868 års allmänna kyrkomöte. Prästv. 11 okt. 1871 efter erhållen dispens från teol. examina inför fakultet och förordn. till v. kapellpred. i Jörn; utn. komm. i N.-Luleå landsförs. 7 aug. 1873, tilltr. genast. Predikant vid prästmötet i Hsand 1883; utn. s. å. till 2. komm. i Skellefteå, tilltr. 1884. Själfull och nitisk i sin kristna fromhet, författade han åtskilliga smärre uppbyggelseskrifter, hvilka fyllde många själars andliga behof och utgått i många upplagor. Efter långvarig sjuklighet afled han 23 juli 1890 och begravs 31 i samma månad af sin själsfrände khden G. Höijer.

G. m. *Magdalena (Malin) Josefina Brännström*, f. 16/5 1831 i Storkåge. Afled hastigt 3/11 1883 å Karlslund N. Luleå.

Barn: *Nils Gustaf Helmer*, f. 19/11 1863, teol. kand., khde i Tåsjö; *Anna*, f. 8/8 1868, anställd vid försäkringsbol. Trygg i Sthm; *Maria Magdalena*, f. 25/2 1870, g. 3/9 1897 m. khden i Hedvigs förs. i Norrköping Gottfrid Eklund; *Petrus*, f. 25/10 1872, d. i N.-Luleå 12/9 1873.

Tr.: Högmessopredikan påskdagen 1850. Hållen i Piteå stads- och landsförsamling. Piteå 1858. - Några ord om syndares rättfärdighet inför Gud. Beträktelser... Luleå 1861. - Ett är nödvändigt, några förmaningar till en och hvar öfver Matth. 16:26, ib. 1861. - Bönebok för Guds barn. Skellefteå 1862; uppl. 2-13, 1866-1915. - Rosor bland lifvets törnen. Westervik 1877, Luleå 1883; uppl. 3-5, 1898-1913. - Himmelska dagdroppar utur den hel. Skrifts helsokällor med korta tillämpningar. Westerwik 1879; uppl. 2-6, 1886-1916. - Predikan på tredje prestmötesdagen (den 16 aug. 1883) (i Prästmöteshandlingarne 1883). - Skattkammare för Guds barn. 1, 2. Luleå 1886-87. - Ett är nödvändigt. Några ord till väckelse och tröst. Skellefteå 1890. - Bref i andeliga ämnen (utg. efter förf:s död), ib. 1891. - En fröjdefull Julhelsning. Beträktelse öfver Es. 9:6. Sthm 1891.

24. **Albert Markgren** (1892-1904), sist khde i *Bygdeå*.

25. Dokt. **Johan Söderlind** (1904-25), f. i Själevad 14 nov. 1866; föräldrar: torparen Johan Söderlind och Katarina Margareta Boman. Mogenhetsex. i Umeå 11 juni 1885, stud. i Upsala ht. 1885, efter föregående teol. fil. ex. teol. kand. 14 dec. 1892, prästv. 10 jan. 1893, past. adj. i Luleå stad 10 febr. och predikant i Luleå läns cellfängelse 1 mars s. å.; föreståndare vid Haparanda seminarium 10 mars-4 juni s. å.; återtog tjänstgöringen i Luleå och uppehöll pastoralvården därst. 3 veckor i sept. s. å.; förordn. 8 nov. s. å. till v. pastor i Nätra; v. komm. i Ytterlännäs fr. 15 juni 1895. Utn. andre komm. i Skellefteå landsförs. 23 juli 1904, tilltr. genast. Teol. doktor i Upsala 1917 på samma gång som sin broder domprosten i Hsand. Då han, ehuru innehafvare af teol. vetenskapens högsta grad, ej inom sitt stift efter så långvarig tjänst kunnat vinna någon befordran, anhöll han om och erhöll K. M:ts tillstånd att med afseende å tjänst och befodringsrätt från 1 sept. 1925 öfvergå från Luleå stift till ärkestiftet. Tilltr. som khde i Bollnäs 1926.

G. 1/5 1904 m. *Valborg Maria Lindberg*, f. i Gudmundrå 29/7 1879, dotter till Per Magn. Lindberg, handl., och Hulda Maria Strömberg.

Barn: *Ingrid*, f. 24/3 1905; *Erik*, f. 30/5 1906; *Greta*, f. 8/3 1908; *Martin*, f. 23/4 1909, d.; *Stefan*, f. 8/2 1911; *Brita*, f. 20/10 1912.

Tr.: Minnesord vid Sofia Södergrens begrafn. 17/5 1907. Skelleft. 1907. - Profeten Samuel. Sthm 1917 (Handledn. till bibelstudium). - Redlig vandel - salig ände. Predikan vid komm. m. m. Anders Ericsons jordfästn. 13 nov. 1912. - Till gravens ro. Tal vid prostinnan och prosten Åbergs likbegängelse. Skelleft. 1922.

KAPELLPREDIKANTER I NOR SJÖ.

1. **Johan Anders Linder** (1811-23), utn. kapellpred. i Norsjö apr. 1811; utn. komm. i *Umeå landsförs.* okt. 1822, tilltr. 1 maj 1823.

2. **Henrik Abraham Hasselhuhn** (1823-34), här v. kapellpred. från 1 maj 1823, till dess han 7 juni 1834 utn. till förste khde i Norsjö då afskiljda pastorat. Sist khde i *Degerfors* 1840.

BRUKSPREDIKANTER VID YTTERSTFORS.

1. **Olof Daniel Klockhoff** (1838-59), f. 29 okt. 1812 i Nordmaling, äldste sonen till khden i Mo Jonas Klockhoff. Stud. i Upsala 1832, prästv. 20 dec. 1835 till past.adj. i Skellefteå; predikant vid Ytterstfors 21 apr. 1838; undergick past. ex. 6 mars 1847. Stod på förslag till Piteå pastorat 1856, men erhöll det ej, hvilket säges bidragit till, att han 1859 afsade sig prästämbetet och blef disponent på Ytterstfors bruk. Hans storartade vyer och sangviniska beräkningar förorsakade bruket många förluster och bragte

slutligen dess ekonomi på obestånd. Af häftigt lynne, men en synnerligen idérik, intressant och underhållande personlighet. Afled i Byske 8 dec. 1899. RVO 1880.

G. 1) m. *Maria Carolina Lindemark*, f. 1820, dotter af brukspatronen, landskamrer Erik Lindemark, d. 13/7 1844, nära 24 år;

2) 14/10 1845 m. *Henrietta Johanna Sellin*, f. 31/1 1821 i Nordmaling, dotter till landtmät. Anders Daniel Sellin i Lögdeå och Johanna Borgström, d. 12/5 1855;

3) 1855 m. *Wilhelmina Eleonora Eneroth*, inspektorsdotter från Sandö glasbruk.

Barn i 1. gifftet: *Daniel*, f. 14/9 1840, fil. d:r, docent i estetik vid Upsala univ., lyrisk förf., d. 29/7 1867; - i 2. g.: *Jonas Andreas*, f. 8/9 1846; stud. i Upsala 1866, affärsman i Antwerpen, d. där 23/6 1897, g. m. Clementine van den Brande; *Johanna Maria*, f. 9/6 1848, g. m. ingenjör Nils Ström, bosatt i Hfors; *Pehr Gustaf*, f. 2/7 1851, scholaris i Umeå 1863, d.; *Herman*, f. 28/6 1853, d. 21/12 s. å.; - i 3. g.: *Wilma*, f. 7/8 1857, g. 21/8 1878 m. lasaretsläk. Joachim Gotth. Wallmark, Örnsköldsvik, d. 20/9 1903; *Elin*, g. m. disponenten vid Ytterstfors Robert Sandström, d. 26/5 1912; *Emma*, f. 29/5 1863, d. i Ytterstfors 1/2 1874.

2. **Johan Westerberg** (1860-66), f. 3 dec. 1820 i Piteå, son till Johan W., guldsmed, rådman och Marg. Nordendahl. Intogs i Piteå skola 1830, stud. i Upsala ht. 1841, prästv. 16 juli 1845 till past. adj. i Selånger; kapellpred. och skollär. i Jörn 1848. Han var den förste prästen där och fick börja med att själf reda sitt bo, snickra sina möbler och pryda sin kyrka. I den sistnämnda förvaras ännu minnen af hans konstförfarna hand.¹ Många år dröjde det innan annexet kom i landsvägsförbindelse med moderförsamlingen Norsjö. Omsider erhöll han i jan. 1860 den förenade bruks- och skollärarebefattningen vid Ytterstfors bruk. I ekonomiskt afseende var denna tjänst föga lysande, men han hade vant sig vid litet, och förnöjsamheten satte sin prägel på hans verksamma lif. Afled i Piteå 25 maj 1866, dit han rest för att erhålla någon sjukvård, och är begrafven i Ytterstfors.

G. m. *Johanna Elisabeth Clausén*, dotter af komm. i Piteå landsförs. Joh. Clausén, d. i Dalarne 14/4 1907.

Barn: *Elis Johan*, f. 20/1 1852, tjänsteman vid A.-B. Grängesberg-Oxelösund, d. i Sthm 19/12 1905; *Elin Margareta*, f. 18/12 1853, d. 25/12 1862; *Emil Gustaf*, f. 31/1 1856, d. 12/12 1862; *Esther Wilhelmina*, f. 22/5 1858, d. 1876; *Eskil Theodor*, f. 22/6 1860, stadsfiskal i Piteå, d. 18/2 1916; *Elin Johanna*, f. 9/5 1863, g. m. landtbrukaren Emil Markgren, Brännfors, *Elma Gustalva*, f. 9/2 1866, bosatt i Upsala.

¹ Se *Viktor Södergren*, En sockenbild fr. Västerbottens skogsbygd (i Från bygd och vildmark 1915, s. 63-80).